

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Δικαιοδοτικοί μηχανισμοί για τις διαφορές του Δικαίου της Θάλασσας.
Ζητήματα αρμοδιότητας, όσον αφορά τις επιφυλάξεις και ερμηνευτικές
προσεγγίσεις, υπό το πρίσμα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη
Νότια Σινική Θάλασσα»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Δρ. Πέτρος Λιάκουρας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 2018

Δήλωση πνευματικής ιδιοκτησίας

Εγώ, ο Χανιώτης Πέτρος, βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	5
Εισαγωγικά	7
ο α) Η Νότια Σινική Θάλασσα και οι διεκδικήσεις των χωρών επ’ αυτής	7
ο β) Η Νότια Σινική Θάλασσα και το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας....	10
ο γ) Θεμελιώδεις κανόνες εφαρμογής και ερμηνείας της Σύμβασης..	12
ο δ) Διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ των κρατών από την ερμηνεία των διατάξεων της Σύμβασης.....	13
I. Η προσφυγή των Φιλιππίνων εναντίον της Κίνας στο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης για τη Νότια Σινική Θάλασσα - Ιστορικό της υπόθεσης.....	16
ο α) Ενημέρωση από τις Φιλιππίνες για τις προθέσεις τους.....	16
ο β) Οι στόχοι των Φιλιππίνων.....	17
ο γ) Η θέση της Κίνας	21
ο δ) Η απόφαση του Δικαστηρίου.....	23
II. Εννοιολογική αποσαφήνιση διατάξεων της UNLOSC	25
A. Το Δικαιοδοτικό Σύστημα επίλυσης των διεθνών διαφορών για το Δίκαιο της Θάλασσας	26
ο α) Ειρηνικός διακανονισμός	26
ο β) Το σύστημα επίλυσης των διαφορών	29
I) Διαφορές για όλες τις θαλάσσιες περιοχές, εκτός της Περιοχής	29
Η αρχή της ελεύθερης επιλογής της μεθόδου διακανονισμού	29
Προϋποθέσεις Ενεργοποίησης του Μηχανισμού Επίλυσης του Μέρους XV	31
Επιφυλάξεις.....	33
II) Διαφορές για την Περιοχή	35
ο γ) Ο θεσμός του Διαιτητικού Δικαστηρίου στην προσφυγή των Φιλιππίνων εναντίον Κίνας	37
B. Θαλάσσιες και υποθαλάσσιες ζώνες.....	40

○ α) Εσωτερικά ύδατα	41
○ β) Αιγιαλίτιδα ζώνη.....	42
Η περίπτωση της Ελλάδας.....	43
Η αρχή της αβλαβούς διέλευσης	45
○ γ) Η υφαλοκρηπίδα	47
○ δ) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη	49
Η περίπτωση της Ελλάδας.....	52
○ ε) Ανοιχτή Θάλασσα και η αρχή της ελεύθερης διέλευσης.....	53
Γ. Περαιτέρω θέματα.....	54
○ α) Η περίπτωση των νήσων και των κόλπων.....	54
Νήσος	54
Κόλποι.....	57
Ιστορικοί κόλποι	58
○ β) Αρχιπελαγικά κράτη.....	60
○ γ) Η αλιεία	63
III. Κριτική επισκόπηση της απόφασης του Διαιτητικού Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα	67
○ α) Η διαδικασία που ακολουθήθηκε από το Διαιτητικό Δικαστήριο παρά τη μη συμμετοχή της Κίνας.....	67
○ β) Αρμοδιότητα του Διαιτητικού Δικαστηρίου	72
○ γ) Κρίση για τους «ιστορικούς τίτλους»	77
○ δ) Κρίση για τα τεχνητά νησιά	80
○ ε) Κρίση για τη νομιμότητα των Κινεζικών δράσεων στη Νότια Σινική Θάλασσα. Το «αρχιπελαγικό κράτος» των Φιλιππίνων.	84
○ στ) Η απόφαση και το δεδικασμένο που παράγει.....	89
Επίλογος - Συμπεράσματα	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	94

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα «*Δικαιοδοτικοί μηχανισμοί για τις διαφορές του Δικαίου της Θάλασσας. Ζητήματα αρμοδιότητας, όσον αφορά τις επιφυλάξεις και ερμηνευτικές προσεγγίσεις, υπό το πρίσμα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα*» έχει ως στόχο την ενδελεχή μελέτη της πρόσφατης απόφασης του 2016 από το Διεθνές Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης για τη Νότια Σινική Θάλασσα στην υπόθεση Φιλιππίνων εναντίον Κίνας.

Μέσω της έρευνας για τη νομική φύση του θαλάσσιου χώρου, του συστήματος επίλυσης διαφορών υπό το δικαιοδοτικό σύστημα που προβλέπει η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, καθώς και των κυριότερων ζητημάτων που ανακύπτουν από την ερμηνεία που αποδίδουν τα κράτη – μέλη σε διατάξεις της Σύμβασης, προσπαθούμε να αποσαφηνίσουμε το νομικό πλαίσιο στο οποίο στηρίχθηκε η προκείμενη απόφαση, τις καινοτομίες που εισήγαγε, καθώς και τις συνέπειες του δεδουλευμένου της από εδώ και πέρα.

Η Νότια Σινική Θάλασσα αποτελεί κύριο θέμα συζήτησης, τόσο για τις εμπλεκόμενες χώρες, όσο και για τη διεθνή κοινότητα, λόγω των ορυκτών πλούτων που βρίσκονται σε αυτή. Το ζήτημα των διεκδικήσεων και των οριοθετήσεων της, καθώς και της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, αλιείας, προς τα νησιά της περιοχής, καθώς και οι επιπτώσεις που μπορεί να φέρει η συνέχιση ή και η κορύφωση της εν λόγω διένεξης μεταξύ Φιλιππίνων και Κίνας θα είναι το κύριο θέμα της διπλωματικής.

Έπειτα στο τρίτο μέρος της μελέτης μας παρουσιάζεται το δικαιοδοτικό σύστημα επίλυσης των διαφορών στο Δίκαιο της Θάλασσας, που προβλέπει η Σύμβαση UNLOSC, όπως αυτό ρυθμίζεται ανάλογα με το εάν πρόκειται για διαφορές σε σχέση με θαλάσσιες περιοχές εκτός του Διεθνούς Βυθού ή διαφορές σε σχέση με τον Διεθνή Βυθό. Αναλύουμε τους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς, που προβλέπονται, με τους θεσμούς του Διεθνούς Δικαστηρίου του Δικαίου Θαλάσσης, της Συνδιαλλαγής, των Διαιτητικών Δικαστηρίων και του Διεθνούς Δικαστηρίου Διεθνούς Βυθού.

Αναφερόμαστε στο ιστορικό της υπόθεσης, όπως αυτό εξελίχθηκε από το 2013 που κατατέθηκε η αίτηση έως και το 2016 που εκδόθηκε η απόφασή του.

Εισαγωγικά

- ο **α) Η Νότια Σινική Θάλασσα και οι διεκδικήσεις των χωρών επ' αυτής**

Το ζήτημα της Νότιας Σινικής Θάλασσας αποτελεί αντικείμενο ανάλυσης και προβληματισμού από τη Διεθνή Κοινότητα και το Διεθνές Δίκαιο τόσο για τις Διεθνείς Σχέσεις όσο και για την παγκόσμια ναυτιλία.

Η Θάλασσα της Νότιας Κίνας είναι μια ημι-κλειστή θάλασσα στον δυτικό Ειρηνικό Ωκεανό, που εκτείνεται σε μια περιοχή σχεδόν 3,5 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων. Βρίσκεται στα νότια της Κίνας, στα δυτικά των Φιλιππίνων, στα ανατολικά του Βιετνάμ και στα βόρεια της Μαλαισίας, του Μπρουνέι, της Σιγκαπούρης και της Ινδονησίας.

Εικόνα 1 http://analitis.gr/wp-content/uploads/2015/05/South_china_sea.jpg

Αποτελεί μία καθοριστική λωρίδα θαλάσσιων μεταφορών, ένα πλούσιο αλιευτικό πεδίο, το οποίο φιλοξενεί ένα οικοσύστημα κοραλικών υφάλων με μεγάλη βιοποικιλότητα, και πιστεύεται ότι

κατέχει σημαντικούς πόρους πετρελαίου και φυσικού αερίου. Οι κοραλλιογενείς ύφαλοι αποτελούν ζωτικής σημασίας έδαφος αναπαραγωγής για τα αποθέματα ψαριών. Συνεπώς, λόγω της μεγάλης ποσότητας ψαριών, υπάρχουν μεγάλοι πληθυσμοί ανθρώπων που εξαρτώνται άμεσα και έμμεσα, από την αλιεία, σε μία από τις θαλάσσιες περιοχές με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στον κόσμο.

Υπάρχουν διάφορα νησιά και βραχονησίδες στη θάλασσα αυτή, εκ των οποίων τα πιο σημαντικά είναι τα νησιά τα οποία θα μας απασχολήσουν στο θέμα των διεκδικήσεων στην απόφαση για τη Νότια Σινική Θάλασσα, το σύμπλεγμα νησιών Spratly και το σύμπλεγμα νησιών Paracel. Το νότιο τμήμα της Θάλασσας της Νότιας Κίνας είναι η τοποθεσία των νησιών Spratly, ένας αστερισμός μικρών νησιών και κοραλλιογενών υφάλων, που υπάρχουν ακριβώς πάνω ή κάτω από το νερό, που περιλαμβάνουν τις κορυφές των υποθαλάσσιων βουνών, που ανεβαίνουν το βαθύ ωκεάνιο πάτωμα. Είναι γνωστός κυρίως ως κίνδυνος για την ναυσιπλοΐα και εντοπίζεται στους ναυτικούς χάρτες ως το "επικίνδυνο έδαφος". Τα νησιά Spratly έχουν αποτελέσει, μάλιστα τον τρόπο των μακρόχρονων εδαφικών διαφορών μεταξύ ορισμένων από τα παράκτια κράτη της Θάλασσας της Νότιας Κίνας (PCA Case No 2013-19, 2016).

Το σύμπλεγμα των νησιών Paracel είναι πιο στρατηγικά σημαντικό για τις ναυτικές δυνάμεις στην περιοχή, καθώς είναι ένας ναυτικός δρόμος που συνδέει την Σιγκαπούρη με το Χόνγκ Κόνγκ, αλλά είναι και πιο μεγάλο από το σύμπλεγμα Spratly.

Ένας βασικός λόγος που η διαμάχη για τα δικαιώματα στην περιοχή είναι έντονη, είναι τόσο η γεωστρατηγική της σημασία, όσο και ο πλούσιος σε κοιτάσμα ορυκτός πλούτος που βρίσκεται ανεκμετάλλευτος σε αυτήν. Οι πολιτικές των χωρών, σε συνδυασμό με την απόλυτη στάση των εμπλεκόμενων χωρών, λειτούργησαν ως «λάδι στη φωτιά» στην κλιμάκωση του ζητήματος.

Εικόνα 2 Τα αμφισβητούμενα νησιά Spratly & Paracel

https://socioecohistory.files.wordpress.com/2014/05/paracel_islands_spratly_islands_disputed_claims_by_china_philippines_vietnam_malaysia_brunei.jpg?w=500&h=418

Μάλιστα σύμφωνα με τα στοιχεία της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD), το 2016 εκτιμάται πως το 80% του συνολικού όγκου φορτίου του παγκοσμίου εμπορίου και το 55% σε αξία, μεταφέρεται μέσω θαλάσσης. Από αυτό, περίπου το 60% περνάει από την Ασία, και συγκεκριμένα, το 1/3 του παγκόσμιου θαλασσιού εμπορίου περνάει από την Νότια Σινική Θάλασσα.

Η Κίνα διεκδικεί τόσο τα νησιά Paracel στα βόρεια όσο και τα νησιά Spratly στο νότιο τμήμα της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Με την γραμμή των 9 σημείων διεκδικεί περιοχές που συμπίπτουν στις διεκδικήσεις των υπόλοιπων χωρών στην περιοχή, προβάλλοντας λόγους ιστορικότητας. Η δυναμικότητα της χώρας, σε συνδυασμό με την μικρότερη ισχύ των άλλων χωρών, αλλά και με την άρνηση της ίδιας να δεχτεί λύσεις και διαιτησίες, έχει φέρει την κατάσταση στην Νότια Σινική Θάλασσα σε ένα τέλμα.

- ο **β) Η Νότια Σινική Θάλασσα και το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας**

Το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας αφορά τους υποχρεωτικούς κανόνες που ρυθμίζουν τις εξουσίες των κρατών στο θαλάσσιο χώρο και αφορούν όλα τα κράτη. Δημιουργείται από τη διεθνή πρακτική, διέποντας τις θαλάσσιες περιοχές και γενικά αποτελεί ένα από τα βασικότερα και πιο ζωντανά τμήματα του Διεθνούς Δικαίου (Αλεξοπούλου κ. αλ., 2015· Παπασταυρίδης, 2015).

Τα κυρίαρχα κράτη επιθυμούν την αποκλειστική χρήση των πόρων των θαλάσσιων χώρων που βρίσκονται παρακείμενα σε αυτά, αλλά και έχουν αξιώσεις για ελεύθερη πρόσβαση και εκμετάλλευση των ωκεανών (Δίπλα, & Ροζάκης, 2004· Παπασταυρίδης, 2015). Το Δίκαιο της Θάλασσας λοιπόν καλείται να ρυθμίσει τις θαλάσσιες ζώνες δικαιοδοσίας των κρατών και συνάμα την παραχώρηση ελευθεριών στα υπόλοιπα μέλη της Διεθνούς Κοινότητας (Κρατερός, & Στρατή, 2013· Λυκούδη, 2014).

Η δημιουργία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου για την επίλυση ζητημάτων και διαφορών στον τομέα της ναυτιλίας έγινε μετά από αρκετές διαπραγματεύσεις, καθώς σε διάφορα ζητήματα, τα συμφέροντα των χωρών δεν μπορούσαν να διευθετηθούν. Με την τρίτη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων εθνών (1973-1982), υπεγράφη στις 10 Δεκεμβρίου του 1982, στο Montego Bay της Τζαμάικα, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNLOSC), με την οποία δημιουργήθηκαν νέα δεδομένα (Κρατερός, & Στρατή, 2013· Μαυριλάκος, χ.η.· Τσουπάκης, 2005). Τέθηκε σε εφαρμογή στις 16 Νοεμβρίου 1994 και επικυρώθηκε από 157 χώρες μέχρι το τέλος του 2008, μεταξύ αυτών η Κύπρος (12 Δεκεμβρίου 1988) και η Ελλάδα (Λυκούδη, 2014· Στυλιανίδης, 2014). Μέχρι σήμερα θεωρείται πως η συμμετοχή των κρατών είναι οικουμενική, καθώς ήδη από το 2013 τα κράτη – μέλη ανέρχονταν σε εκατόν εξήντα έξι (Κρατερός, & Στρατή,

2013´ Quoc, & Dailier, & Pellet, 1991). Τόσο οι Φιλιππίνες, όσο και η Κίνα έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας στις 8 Μαΐου 1984 και 7 Ιουνίου 1996.

Οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται το Δίκαιο της Θάλασσας είναι κυρίως βασισμένες στο εθιμικό δίκαιο και την πάγια πρακτική των κρατών, δεσμεύοντας και χώρες μη μέλη στη Σύμβαση, ενώ περιλαμβάνει και νέες, καινοτόμες ρυθμίσεις (Παπασταυριδής, 2015´ Τσουπάκης, 2005).

Με αυτήν ορίστηκαν οι θαλάσσιες ζώνες και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των κρατών επ’ αυτών, οριοθετήθηκαν εκ νέου οι έννοιες της αιγιαλίτιδας ζώνης και των χωρικών υδάτων, της συνορεύουσας ή παρακείμενης ζώνης και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Στην ουσία επιδιώχθηκε να συμβιβαστούν τα κράτη, με την υπογραφή της σύμβασης, και να καταλήξουν να υποχωρήσουν για την εύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων για τη διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας (Μαυριλάκος, χ.η.´ Μυλωνόπουλος, 2012). Αποτελεί ένα τύπο Συντάγματος των Ωκεανών και μάλιστα πολλάκις μπορεί να ανατρέχει και να παραπέμπει σε αποφάσεις του κοινού νομοθέτη.

- ο **γ) Θεμελιώδεις κανόνες εφαρμογής και ερμηνείας της Σύμβασης**

Οι θεμελιώδεις κανόνες εφαρμογής και ερμηνείας της Σύμβασης είναι η αρχή της ισόρροπης άσκησης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (άρθρο 56§2, 58§3 και 87§2), η οποία και διαπνέει ολόκληρο το περιεχόμενό της και σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του και κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεών τους, λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υπολοίπων.

Η αρχή της καλής πίστης και της απαγόρευσης της κατάχρησης δικαιώματος (άρθρο 300), σύμφωνα με τις οποίες τα κράτη μέρη εκπληρώνουν με καλή πίστη τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με την σύμβαση και ασκούν τα δικαιώματα, τη δικαιοδοσία και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται από αυτήν κατά τρόπο που δεν αποτελεί κατάχρηση δικαιώματος.

Επίσης η αρχή της χρήσης των θαλασσών κατά τρόπο ειρηνικό και συμβατό με τον Χάρτη των Η.Ε., ορίζεται στο άρθρο 301, το οποίο ορίζει πως *«Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας σύμβασης, τα κράτη μέρη απέχουν από κάθε απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους, ή (από άλλες πράξεις) κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο προς τις αρχές του διεθνούς δικαίου που περιέχονται στο χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.»*

Τέλος η αρχή ότι το έδαφος δεσπόζει την θάλασσα, που δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένο άρθρο, αλλά βρίσκεται στο πνεύμα της σύμβασης, καθώς θεωρείται ότι αποτελεί τη νομική πηγή εξουσίας του κράτους, σύμφωνα με την οποία ασκεί αρμοδιότητες προς τη θάλασσα (Κρατερός, & Στρατή, 2013· Παπασταυρίδης, 2015).

- ο **δ) Διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ των κρατών από την ερμηνεία των διατάξεων της Σύμβασης**

Το Δίκαιο της Θάλασσας έφερε τεράστιες αλλαγές στη ναυτιλία και στη θαλάσσια πολιτική των χωρών. Η Σύμβαση για πρώτη φορά προχώρησε στον ορισμό του ορίου των χωρικών υδάτων, καθώς μέχρι τότε αρκετές χώρες δεν συμφωνούσαν με τον ορισμό των ναυτικών μιλίων. Μία από τις βασικές καινοτομίες της Νέας Σύμβασης είναι η θεσμοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), η οποία εκτείνεται ως τα διακόσια ναυτικά μίλια, όπου το κράτος ασκεί εκτεταμένες οικονομικής φύσεως αρμοδιότητες και αποτελεί ένα «*sui generis*» δικαίωμά του (Μαυριλάκος, χ.η.).

Επίσης όρισε πως η οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και Α.Ο.Ζ. είναι υποχρεωτική από τις χώρες που θέλουν να εκμεταλλευτούν τους πλούτους των βυθών τους και τυχόν εξόρυξη ορυκτών πλούτων στο υπέδαφος. Μία χώρα χωρίς ορισμένη και οριοθετημένη ΑΟΖ δεν μπορεί να προβεί σε ενέργειες εκμετάλλευσής τους.

Επιπρόσθετα περιέχονται διατάξεις, σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο, που ίσχυε μέχρι τότε και αφορά το καθεστώς της αιγιαλίτιδας ζώνης, την ανοιχτή θάλασσα, το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας αλλά παράλληλα εισάγονται και νέοι θεσμοί, όπως το νομικό καθεστώς των κρατών του αρχιπελάγους, ο διεθνής βυθός και η θεσμοθέτηση του Διεθνούς Δικαστηρίου του Δικαίου της Θάλασσας (Μαυριλάκος, χ.η.).

Κάποιες από τις αρχές αυτές είναι η αρχή της ελευθερίας της ανοικτής θαλάσσης, ή άλλως της αβλαβούς διέλευσης μέσα από τη χωρική θάλασσα, η οποία ορίζει την ελευθερία της ανοικτής θάλασσας, δηλαδή αυτής που βρίσκεται εκτός της αιγιαλίτιδας ζώνης για όλα τα κράτη (Innocent Passage) και η αρχή της πλήρους κυριαρχίας των κρατών στην αιγιαλίτιδα τους ζώνη, που βρίσκεται σε μια ορισμένη

λωρίδα θάλασσας κατά μήκος των ακτών τους, κυρίως για λόγους άμυνας (Γκορέζης, χ.η. Τσουπάκης, 2015).

Η οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών αποτελεί πολύ συχνά απαραίτητη προϋπόθεση για την έρευνα και εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της θάλασσας, ιδίως για κράτη με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές, όπου δεν χωρεί η εξάντληση του ανώτατου εύρους των αντίστοιχων ζωνών, π.χ. της ΑΟΖ των 200 ναυτικά μίλια (ν.μ.), από τις γραμμές βάσης.

Η κύρια διαδικασία οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών πραγματοποιείται με τη συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών, ή έστω η αποδοχή μιας γεωγραφικής γραμμής ως de facto οριοθέτησης μεταξύ τους. Η έλλειψη συμφωνίας οδηγεί στη δημιουργία διεθνών, νομικών διαφορών, οι οποίες υπόκεινται σε δικαιοδοτικό μηχανισμό (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Το ζήτημα των διεκδικήσεων μεταξύ των χωρών, των κρατών - μελών περιπλέκεται, τόσο από την ιστορία της αποικιοκρατίας στην περιοχή, αλλά και από την πολυπλοκότητα του νομικού καθεστώτος των νησιών σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, το οποίο είναι αρκετά πολυδιάστατο και περίπλοκο.

Οι περισσότερες οριοθετήσεις ολοκληρώνονταν με τη σύναψη διεθνών συνθηκών, ωστόσο υπάρχουν πολλές αποφάσεις διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, οι οποίες θέτουν τις κατευθυντήριες γραμμές της διαδικασίας της οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών των κρατών.

Με τη Σύμβαση, οι θαλάσσιες ζώνες ορίστηκαν και τα κράτη προέβησαν σε διεκδικήσεις, χαράζοντας τη δικαιοδοσία τους πιο ξεκάθαρα με τον ορισμό του μεγέθους της Ανοιχτής Οικονομικής Ζώνης και της υφαλοκρηπίδας, και την οικονομική εκμετάλλευση σε ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτές.

Πράγματι, είναι χαρακτηριστικό ότι περίπου το 1/3 των υποθέσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου των Ηνωμένων Εθνών από το 1969 μέχρι σήμερα αφορά σε οριοθετήσεις, ενώ πλούσια είναι και η νομολογία

διεθνών διαιτητικών οργάνων σχετικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο από το 2012 έως σήμερα είχαμε τέσσερις αποφάσεις οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών, ενώ εκκρεμούν άλλες τέσσερις ενώπιον διεθνών δικαστηρίων (Ιωάννου & Στρατή, 2013· Μυλωνόπουλος, 2012).

Μεταξύ των διαφορών που δύνανται να ανακύψουν μεταξύ των κρατών μερών της Σύμβασης και να υποβληθούν σε ένα από τα αρμόδια δικαιοδοτικά fora είναι προδήλως διαφορές σχετικά με τις οριοθετήσεις θαλασσιών ζωνών (Παπασταυρίδης, χ.η.). Άλλωστε η οριοθέτηση των ζωνών αυτών αποτελεί μια μακρά, επίπονη, απρόβλεπτη και καινούρια, σχετικά, διαδικασία και έργο, το οποίο εμφανίζει πολλές άγνωστες πτυχές και δύσβατους δρόμους.

I. Η προσφυγή των Φιλιππίνων εναντίον της Κίνας στο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης για τη Νότια Σινική Θάλασσα - Ιστορικό της υπόθεσης

ο α) Ενημέρωση από τις Φιλιππίνες για τις προθέσεις τους

Στις 22 Ιανουαρίου 2013, οι Φιλιππίνες ενημέρωσαν την Κυβέρνηση της Κινέζικης Δημοκρατίας για την πρόθεσή τους να απευθυνθούν στο Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το Παράρτημα VII της UNCLOS για το Δίκαιο της Θάλασσας, σχετικά με την διεκδίκηση της Κίνας της γραμμής των 9 σημείων, λόγω ιστορικής χρήσης. Αφορμή για τη διαμαρτυρία τους αποτέλεσε η κατάληψη ενός υφάλου ανοικτά των Φιλιππίνων από την Κίνα (Perlez, 2016).

Το αίτημα διαμαρτυρίας τους αναφερόταν στην διεκδίκηση της Κίνας για τη γραμμή των 9 σημείων, λόγω ιστορικής χρήσης, δηλαδή κυριαρχίας επί των θαλάσσιων υδάτων σύμφωνα με τους επίσημους κινεζικούς χάρτες στο 90% της Νότιας Σινικής Θάλασσας, μία περιοχή ίσης έκτασης με την πολιτεία του Μεξικού. Η περιοχή αυτή είναι ιδιαίτερα κομβικής σημασίας για το παγκόσμιο εμπόριο, ενώ επίσης διακρίνεται για τους πλούσιους φυσικούς πόρους που διαθέτει, ανάμεσα στους οποίους και πιθανά πετρελαϊκά κοιτάσματα (Μπαζίνης, 2016).

ο **β) Οι στόχοι των Φιλιππίνων**

Ο στόχος των Φιλιππίνων ήταν να αποφανθεί το Διαιτητικό Δικαστήριο για τη διαφορά μεταξύ των μερών ουσιαστικά για τέσσερις λόγους:

Κατ' αρχάς σχετικά με την πηγή των θαλάσσιων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας και για τις αξιώσεις λόγω ιστορικότητας από την Κίνα, καθώς δεν υπήρχε περίπτωση επίλυσης με διαβουλεύσεις μεταξύ των δύο χωρών να βρεθεί λύση και διμερούς επίλυσης του ζητήματος των διεκδικήσεων, με την Κίνα να διατηρεί ανένδοτη στις απόψεις της.

Στην υποστηρικτική τους γραμμή αναφέρουν πως το Δικαστήριο θα πρέπει να δηλώσει ότι τα δικαιώματα στη θάλασσα της Νότιας Κίνας πρέπει να βασίζονται στη Σύμβαση και όχι σε οποιαδήποτε αξίωση με βάση ιστορικά δικαιώματα, οπότε και επιδιώκουν να δηλωθεί επίσημα πως οι αξιώσεις της Κίνας στα δικαιώματα εντός της προαναφερόμενης περιοχής, που επισημαίνονται στους κινεζικούς χάρτες δεν έχουν νόμιμες επιπτώσεις στο βαθμό που αυτές να υπερβαίνουν τα δικαιώματα που απορρέουν από τη Σύμβαση. Οι Φιλιππίνες θεωρούν πως η Κίνα δεν έχει βάσιμα επιχειρήματα για την αξίωση της γραμμής των 9 σημείων, και, εφόσον δεν μπορεί να βρεθεί μία λύση μεταξύ των χωρών, περιμένει από το Διαιτητικό Δικαστήριο να αποφανθεί.

Επίσης, οι Φιλιππίνες κατηγορήσαν την Κίνα για παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου, παρεμποδίζοντας την αλιεία, μεταφέροντας άμμο, κατασκευάζοντας τεχνητά νησιά σε πολλούς από τους υφάλους της Νότιας Σινικής Θάλασσας, θέτοντας σε κίνδυνο τη διεθνή ναυσιπλοΐα, και αδρανώντας για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής (Perlez, 2016 · Τριανταφυλλίδης, 2017).

Εικόνα 3 Η «γραμμή με τις 9 παύλες» και αμφισβητούμενα νησιά (UNCLOS)

Πιο συγκεκριμένα, τα τεχνητά νησιά, τα οποία κατασκευάζει η Κινέζικη Δημοκρατία στα συμπλέγματα Spratly, οδηγούν σε αξιώσεις της Κίνας λόγω των θαλάσσιων ζωνών που αναπόφευκτα δημιουργούνται. Οι Φιλιππίνες κάνουν αποδεκτά τα νησιά αυτά ως βραχονησίδες, με αποτέλεσμα να μην επιφέρουν διαφορές στην έκταση των χωρικών υδάτων της Κίνας.

Στόχος της είναι η θέσπιση ΑΟΖ 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές της, την αποκαλούμενη «first island chain», καθώς και μιας δεύτερης, της «second island chain», με τη δημιουργία μικρών λιμανιών, «τεχνητών νησιών» επί των υπαρχόντων υφάλων, τα οποία και καθιστά στρατιωτικές βάσεις, δημιουργώντας ακόμα και μικρά αεροδρόμια πάνω σε αυτά, πλατφόρμες, ραντάρ, έχει εγκαταστήσει land-based missiles στην περιοχή, καθώς και ένα αεροδιάδρομο που μπορεί να αξιοποιηθεί από τις μονάδες της πολεμικής της αεροπορίας (Καρανικολού, 2018).

Επιπρόσθετα οι ύφαλοι που έχουν μετατραπεί σε νησιά από την Κίνα, δεν βρίσκονται συνεχώς πάνω από την επιφάνεια του νερού και

άρα η γεωγραφική τους φύση δεν επιδέχεται την τροποποίησή τους σε νησιά, καθώς ενίοτε βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια του νερού. Ισχυρίζονται λοιπόν πως θα έπρεπε να αποτελούν τμήμα της υφαλοκρηπίδας τους.

Ζητήθηκε λοιπόν από το Διαιτητικό Δικαστήριο να επιλυθεί η διαφορά μεταξύ των μερών, όσον αφορά τα δικαιώματα στις θαλάσσιες ζώνες που θα προκύψουν από την Scarborough Shoal και τα νησιά Spratly. Η Σύμβαση προβλέπει ότι οι βυθισμένοι ύφαλοι και οι αυξήσεις της παλίρροιας δεν είναι ικανές να δημιουργήσουν δικαιώματα σε θαλάσσιες περιοχές και ότι βράχοι που δεν μπορούν να διατηρήσουν την ανθρώπινη κατοίκηση ή αυτόνομη οικονομική ζωή, δεν παράγουν δικαίωμα σε αποκλειστική οικονομική ζώνη 200 ναυτικών μιλίων ή σε υφαλοκρηπίδα.

Τέλος προσέφυγαν γιατί στην περιοχή των Spratly, και πιο συγκεκριμένα στο Scarborough Shoal και στον ύφαλο Johnson, η Κίνα δεν επιτρέπει στα πλοία των Φιλιππίνων να εκμεταλλευτούν τα αποθέματα ιχθύων. Ζητήθηκε από το Δικαστήριο να αποφανθεί για την νομιμότητα τέτοιων επεμβάσεων και να της επιβληθούν συστάσεις για μη επανάληψη παρόμοιων πράξεων μελλοντικά.

Κλήθηκε λοιπόν το Δικαστήριο να επιλύσει μια σειρά διαφορών μεταξύ των μερών σχετικά με τη νομιμότητα των ενεργειών της Κίνας στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Οι Φιλιππίνες πιο συγκεκριμένα επιδιώκουν να δηλωθεί επίσημα πως η Κίνα παραβιάζει τη Σύμβαση παρεμβαίνοντας στην άσκηση των δικαιωμάτων των Φιλιππίνων βάσει της Σύμβασης, όσον αφορά την αλιεία, την εξερεύνηση πετρελαίου, την ναυσιπλοΐα και την κατασκευή τεχνητών νησιών και εγκαταστάσεων, αδυνατώντας να προστατεύσει και να διατηρήσει το θαλάσσιο περιβάλλον από τους κινέζους αλιείς στη συγκομιδή ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση και τη χρήση επιβλαβών μεθόδων

αλιείας που βλάπτουν το εύθραυστο οικοσύστημα κοραλλιογενών υφάλων στη Νότια Κίνα Θάλασσα και προκαλώντας σοβαρή βλάβη στο θαλάσσιο περιβάλλον με την κατασκευή τεχνητών νησιών και ασκώντας εκτεταμένη αποκατάσταση γης σε επτά υφάλους στα νησιά Spratly.

ο γ) Η θέση της Κίνας

Η Κίνα απέρριψε με μια διακοίνωση της προς τις Φιλιππίνες στις 19 Φεβρουαρίου 2013 τη διαιτητική διαδικασία, περιγράφοντας τη «θέση της Κίνας» για τα ζητήματα της Θάλασσας της Νότιας Κίνας και απέρριψε τη δήλωση των Φιλιππίνων για την αξίωση, επιστρέφοντας την ειδοποίηση (Contribution of the Permanent, 2015).

Η βασική της θέση βασίζεται στην ιστορική χρήση, καθώς όπως υποστηρίζει υπάρχουν ιστορικές αναφορές για ταξίδια στην περιοχή πριν από 2000 χρόνια, και πως η Δυναστεία των Χαν (206-220 μ.Χ.) χρησιμοποίησε τη θάλασσα για τις τακτικές της. Προσπαθεί λοιπόν, τονίζοντας συνεχώς την ιστορική σημασία της στην περιοχή, να διεκδικήσει την περιοχή που ορίζει η γραμμή των 9 σημείων.

Από την άλλη, υποστήριξε πως η κινεζική πλευρά είχε απορρίψει τη διαιτησία ήδη από το 1996, καθώς με επίσημη δήλωσή της τότε, ανέφερε πως δεν δέχεται το σύστημα των υποχρεωτικών διαδικασιών που καταλήγουν σε δεσμευτικές αποφάσεις στο δεύτερο κομμάτι του Τμήματος XV της UNCLOS, για καμία από τις κατηγορίες διαμαχών στο Άρθρο 298 (3) και όχι μόνο για την περίπτωση των ιστορικών κόλπων.

Μάλιστα με δημόσιες δηλώσεις της, αλλά και σε πολλές διπλωματικές επαφές της, απέρριψε πλήρως την προσφυγή στη διαιτησία από τις Φιλιππίνες και δε δέχτηκε ούτε να συμμετάσχει στις διαδικασίες αυτές και αρνήθηκε να ορίσει δικαστή που θα παρουσίαζε την πολιτική της.

Το Δικαστήριο έκρινε πως η μη συμμετοχή της Κίνας δεν εμποδίζει την διαιτησία να συνεχιστεί, σύμφωνα με τη Σύμβαση. Προέβη σε πρώτο βαθμό την κρίση περί αρμοδιότητάς του και έπειτα μπήκε στην ουσία.

Η Κίνα δεν δέχτηκε ποτέ την απόφαση του Διεθνούς Διαιτητικού Δικαστηρίου, καθώς δεν αναγνωρίζει την αρμοδιότητά του. Μάλιστα μετά την ανακοίνωση της απόφασης, έσπευσε να την καταδικάσει με

δηλώσεις της και να τονίσει ότι δεν θα την εφαρμόσει χαρακτηρίζοντάς την ως «τυπική περίπτωση γεμάτη πολιτική μεροληψία» και υποστηρίζοντας πως «η εδαφική κυριαρχία, τα θαλάσσια δικαιώματα και συμφέροντα της στην Νότια Κινεζική Θάλασσα δεν θα επηρεαστούν από την απόφαση». Μέχρι στιγμής η Κίνα, διακηρυγμένα και εμπράκτως, δεν εφαρμόζει την απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016 (Καρανικολού, 2018).

ο δ) Η απόφαση του Δικαστηρίου

Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, πραγματοποιήθηκε η διαδικασία της διαιτησίας, που αφορούσε τις διαφορές μεταξύ των μερών, σχετικά με τη νομική βάση των δικαιωμάτων στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, το καθεστώς ορισμένων γεωγραφικών χαρακτηριστικών στην Θάλασσα της Νότιας Κίνας και τη νομιμότητα ορισμένων ενεργειών που προέβη η Κίνα στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας.

Με ομόφωνη απόφασή του, στις 12 Ιουλίου του 2016, το υποστηριζόμενο από τον ΟΗΕ Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης, εξέδωσε την απόφασή του, αποδεχόμενο την προσφυγή των Φιλιππίνων, δικαιώνοντάς τες σχεδόν απόλυτα.

Σε πρώτη φάση από άποψη αρμοδιότητας κατέληξε πως δεν έχει τη δικαιοδοσία σύμφωνα με την UNCLOS να επιλύσει την εδαφική διαφωνία, παρά μόνο τα δικαιώματα εκμετάλλευσης της περιοχής, καθώς οι αποφάσεις του, σε τέτοιες περιπτώσεις διαφορών, είναι μόνο για οικονομική εκμετάλλευση και όχι για εδαφική κυριότητα.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι ούτε του ζητήθηκε, αλλά ούτε και το ίδιο θα προβεί σε οριοθέτηση οποιαδήποτε θαλάσσιων συνόρων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών ή με οποιοδήποτε άλλο κράτος που συνορεύει με τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, οπότε θεώρησε πως είναι αρμόδιο να προβεί στην κρίση της προσφυγής ενώπιόν του.

Σε δεύτερο στάδιο, στην ουσία του θέματος, με την απόφασή του έκρινε σχεδόν όλα τα ζητήματα που τέθηκαν με την προσφυγή των Φιλιππίνων.

Συγκεκριμένα, διέψευσε την γραμμή των 9 σημείων και την ιστορική χρήση της περιοχής της Νότιας Σινικής Θάλασσας, χωρίς να αναγνωρίζει το επιχείρημα της Κίνας, αναφέροντας πως οι όποιες διεκδικήσεις χάθηκαν μετά τον ορισμό των Θαλάσσιων Ζωνών, σύμφωνα με την UNCLOS.

Επίσης απεφάνθη ότι κανένα από τα τεχνητά νησιά της Κίνας, όπως τα επονομαζόμενα Νησιά Σπάρτλι δεν δικαιούνται να ορίσει εκτεταμένες θαλάσσιες ζώνες, πέρα των 12 ναυτικών μιλίων, λόγω της επεξεργασίας που έχουν υποστεί, καθώς χωρίς αυτή δεν θα ήταν συνεχώς πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Όσον αφορά το βράχο Scarborough Shoal, δεν επενέβη στο ζήτημα της αμφισβητούμενης κυριαρχίας του, δηλώνοντας ότι η επίλυση ζητημάτων κυριαρχίας δεν αποτελεί αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας τη συγκεκριμένη προεξοχή (Land feature) ως βράχο, της απέδωσε μόνο χωρικά ύδατα και όχι δικαίωμα σε Α.Ο.Ζ..

Στην συνέχεια, έγινε αναφορά στην νομιμότητα των ενεργειών της Κίνας απέναντι στις Φιλιππίνες, όπου η Κίνα θεωρήθηκε παράνομη καθώς έχει παραβιάσει τα κυριαρχικά δικαιώματα των Φιλιππίνων στην ΑΟΖ του αρχιπελαγικού κράτους, αφού παρεμπόδισε τις Φιλιππίνες από την εξόρυξη πετρελαίου και το ψάρεμα στην περιοχή, έχτισε παράνομα νησιά, δεν σταμάτησε Κινέζους ψαράδες από το να ψαρέψουν στην ΑΟΖ των Φιλιππίνων. Έτσι, η απόφαση είχε στόχο την ανάσχεση των διεκδικήσεων της Κίνας στην Νότια Σινική Θάλασσα και αναγνώρισε πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο την περιβαλλοντική διάσταση των ζητημάτων αυτών.

Πιο συγκεκριμένα, το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο έκρινε πως η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας έκανε ζημιές στο θαλάσσιο περιβάλλον, με την προσπάθεια της να χτίσει τεχνητά νησιά, που είναι μη αναστρέψιμες, καθώς επίσης και ότι οι κινέζικες αρχές ήξεραν πως οι ψαράδες είχαν παρενοχλήσει τα σπάνια είδη της περιοχής (πχ θαλάσσιες χελώνες) αλλά δεν μερίμνησαν στο να τους αποτρέψουν.

II. Εννοιολογική αποσαφήνιση διατάξεων της UNLOSC

Προκειμένου να προχωρήσουμε σε ερμηνευτική προσέγγιση και κριτική επισκόπηση της προκείμενης απόφασης του Διαιτητικού Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα, θεωρήσαμε ιδιαίτερα χρήσιμο να προχωρήσουμε σε κωδικοποίηση και επακόλουθη εννοιολογική αποσαφήνιση όρων και διατάξεων που εμπεριέχονται στη Σύμβαση UNLOSC, για τις οποίες έχουν δημιουργηθεί ασάφειες στην πρακτική εφαρμογή τους. Τα κράτη – μέλη προχωρούν σε ποικίλες ερμηνείες αυτών, προς εξυπηρέτηση των εγχώριων συμφερόντων τους, με αποτέλεσμα να προκύπτουν διαφορές μεταξύ τους.

Αναφερόμαστε λοιπόν στις διατάξεις της Σύμβασης που χρησιμοποιεί το Διαιτητικό Δικαστήριο για την υπόθεση Φιλιππίνων ενάντια στην Κίνα, για τις οποίες γεννιώνται διαφορές στο Δίκαιο της Θάλασσας, καθώς και σε προγενέστερες αποφάσεις Δικαστηρίων από τις οποίες αποπνέει η κοινή διεθνής διευθέτηση τους.

A. Το Δικαιοδοτικό Σύστημα επίλυσης των διεθνών διαφορών για το Δίκαιο της Θάλασσας

ο α) Ειρηνικός διακανονισμός

Περιλαμβάνονται λεπτομερείς διατάξεις περί ειρηνικού διακανονισμού των διαφορών με τη δημιουργία ειδικών δικαστικών οργάνων, σε εναρμόνιση με το Άρθρο 2 παράγραφος 3 της Χάρτας των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που αναφέρει πως *«Όλα τα Μέλη θα ρυθμίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, έτσι ώστε να μην μπαίνουν σε κίνδυνο η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια, καθώς και η δικαιοσύνη.»*.

Μάλιστα στο άρθρο 279 ορίζεται πως θα πρέπει αποκλειστικά με τη χρήση ειρηνικών μέσων να προσπαθούν να επιδιώκουν λύση σύμφωνα με το άρθρο 33§1 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που ορίζει πως *«Τα ενδιαφερόμενα μέρη εις πάσαν διαφοράν ήτις δια της παρατάσεως της δύναται να θέση εν κινδύνω την διατήρησιν της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας, θα επιζητούν πρωτίστως την λύσιν της διαφοράς δια διαπραγματεύσεως, ερεύνης, μεσολαβήσεως, συνδιαλλαγής, διαιτησίας, δικαστικού διακανονισμού, προσφυγής εις τοπικάς οργανώσεις ή διευθετήσεις ή άλλων ειρηνικών μέσων της εκλογής των. 2. Το Συμβούλιον Ασφαλείας, θα καλή τα διαφωνούντα μέρη, οπότεν κρίνη τούτο αναγκαίον, να λύωσι τας διαφοράς των δια τοιούτων μέσων.»*. Εξάλλου σύμφωνα και με το άρθρο 2§3 του Καταστατικού Χάρτη, αναφέρεται ρητά πως τα κράτη – μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα και τα πλεονεκτήματα πάντα καλή τη πίστει.

Μέσα στη Σύμβαση υπάρχουν επίσης διάσπαρτες και με πολλές παραπομπές και άλλες διατάξεις που προχωρούν στην περαιτέρω ρύθμιση των ειρηνικών διακανονισμών, οι οποίες ακολουθούν όμως

βασικούς κανόνες (Ιωάννου, & Στρατή, 2013· Χατζηκωνσταντίνου, 1996).

Βέβαια αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως σύμφωνα με το άρθρο 281 της Σύμβασης με τίτλο «Διαδικασία σε περίπτωση μη επίλυσης διαφοράς από τα μέρη», ορίζεται πως *«1. Αν κράτη μέρη τα οποία είναι μέρη σε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας σύμβασης συμφώνησαν να επιδιώξουν επίλυση της διαφοράς με ειρηνικά μέσα της επιλογής τους, οι διαδικασίες που προβλέπονται στο παρόν μέρος εφαρμόζονται μόνο εφόσον δεν επιτευχθεί επίλυση με την προσφυγή στα μέσα αυτά και η μεταξύ των μερών συμφωνία δεν αποκλείει οποιαδήποτε περαιτέρω διαδικασία. 2. Αν τα μέρη έχουν επίσης συμφωνήσει σε κάποια προθεσμία, η παράγραφος 1 εφαρμόζεται μόνο από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής.»*

Άρα προϋπόθεση για την εφαρμογή της διάταξης είναι κατ' αρχάς τα αντιμαχόμενα μέρη να είναι κράτη – μέλη της Σύμβασης και συνάμα να έχουν υιοθετήσει συνθήκη μεταξύ τους, η οποία να προβλέπει ότι θα επιλύσουν τη διαφορά τους με μέσα δικής τους επιλογής. Επίσης πρέπει ρητά να ορίζουν πως αποκλείουν την προσφυγή στα μέσα επίλυσης του Μέρους XV.

Δίνεται βέβαια η δυνατότητα – εναλλακτική στις χώρες να προσφύγουν σε δικαστήριο για την επίλυση του ζητήματος που τις απασχολεί, καθώς σε αντίθετη περίπτωση η «ισχυρότερη» πολιτικά ή οικονομικά χώρα, θα επέλεγε να προβεί σε πιέσεις προς την πιο αδύναμη, μέχρι να την αναγκάσει να δεχτεί τις προτάσεις της.

Περαιτέρω, το άρθρο 283 περιλαμβάνει την υποχρέωση ανταλλαγής απόψεων ('exchange of views'), η οποία λειτουργεί ως προηγούμενο στάδιο διαπραγματεύσεων. Η προϋπόθεσή αυτή αποσκοπεί στο να αποφεύγεται η κακόπιστη και αιφνιδιαστική προσφυγή στην υποχρεωτική επίλυση των διαφορών από ένα μέρος εν πλήρει αγνοία του καθ' ου η προσφυγή. Δεν χρειάζεται να έχουν γίνει εξαντλητικές διαπραγματεύσεις απλά τα μέρη να έχουν αμοιβαία

ψηλαφίσει τις δυνατότητες επίλυσης της συγκεκριμένης διαφοράς και να έχουν ανταλλάξει προκαταρκτικές απόψεις σχετικά με την κατάλληλη μέθοδο επίλυσης της.

Η υποχρέωση της ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών δεν συνεπάγεται βέβαια και ταυτόχρονη υποχρέωση των κρατών να διευθετήσουν οπωσδήποτε τη μεταξύ τους διένεξη. Έχουν όμως την υποχρέωση να μη θέσουν εξαιτίας της διαφοράς τους σε κίνδυνο τη διεθνή ειρήνη, ασφάλεια και δικαιοσύνη, αποτέλεσμα που τεκμαίρεται, αν σημειωθεί προσφυγή σε βία. Έτσι η υποχρέωση του ειρηνικού διακανονισμού των διαφορών αποτελεί λογικό επακόλουθο της απαγόρευσης χρήσης βίας, που θεσπίζεται από τον Χάρτη, κανόνα απόλυτου χαρακτήρα στη διεθνή δικαιοταξία.

ο **β) Το σύστημα επίλυσης των διαφορών**

Η επίλυση των διαφορών στο Δίκαιο της Θάλασσας δεν ακολουθεί ένα ενιαίο σύστημα, καθώς περιλαμβάνονται διάφορες ομάδες συστημάτων με υποχρεωτικές όμως δικαιοδοσίες, τα όρια των οποίων θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως δυσδιάκριτα (Αλεξοπούλου, & Φουρναράκη, 2015· Ιωάννου, & Στρατή, 2013).

Ειδικότερα το μέρος XV της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας είναι αφιερωμένο στην επίλυση διαφορών μεταξύ των κρατών – μερών, σύστημα δηλαδή υποχρεωτικής επίλυσης των διαφορών που απορρέουν από τη Σύμβαση για τα συμβαλλόμενα μέρη.

Κύριο χαρακτηριστικό του συστήματος που υιοθετείται είναι ότι η διαδικασία που ακολουθείται για την επίλυση των διαφορών καθορίζεται από τον τύπο της έννομης σχέσης που δημιουργούν οι διατάξεις της.

Ο βασικός διαχωρισμός όμως των έννομων σχέσεων είναι μεταξύ α) των διαφορών που αφορούν εφαρμογή και ερμηνεία της Σύμβασης για όλες τις θαλάσσιες περιοχές, εκτός της Περιοχής και β) των διαφορών που ανάγονται στη λειτουργία του διεθνούς καθεστώτος του Διεθνούς Βυθού.

Ι) Διαφορές για όλες τις θαλάσσιες περιοχές, εκτός της Περιοχής

Η αρχή της ελεύθερης επιλογής της μεθόδου διακανονισμού

Αν τα συμβαλλόμενα μέρη της διαμάχης δεν μπορέσουν, με ειρηνικά μέσα, να διευθετήσουν το ζήτημα, επικρατεί η βασική αρχή του δικαιοδοτικού διακανονισμού που ορίζεται στο άρθρο 286, με τίτλο

«Εφαρμογή διαδικασιών δυνάμει του παρόντος τμήματος». Εκεί ορίζεται πως «*Επιφυλασσομένου του τμήματος 3, κάθε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας, σύμβασης, όταν δεν έχει επιτευχθεί επίλυση κατόπιν προσφυγής στο τμήμα 1 θα υποβάλλεται με αίτηση οποιουδήποτε μέρους στη διαφορά στο δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία δυνάμει του παρόντος τμήματος.*».

Το τμήμα 3 που αναφέρεται το άρθρο έχει τον τίτλο «Περιορισμοί και εξαιρέσεις στην εφαρμογή του τμήματος», ενώ το τμήμα 1 αφορά τις γενικές διατάξεις. Άρα οποιοδήποτε κράτος-μέλος της διαμάχης να προσφύγει σε δικαστήριο ή σε διαιτητικά μέσα που έχουν την δικαιοδοσία να βγάλουν απόφαση για την επίλυση του ζητήματος.

Μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 287 της Σύμβασης, κάθε κράτος – μέλος έχει το δικαίωμα να επιλέξει ελεύθερα με γραπτή δήλωσή του, ένα ή περισσότερα μέσα που θα ακολουθεί για την επίλυση διαφορών, με απώτερο σκοπό την οριστική επίλυση της διαφοράς τους. Μάλιστα προτείνει τέσσερις επιλογές προσφυγής στα αντιμαχόμενα μέλη (Evans, 2006· Παπασταυρίδης, 2015).

Επιπροσθέτως τα κράτη μπορεί να έχουν προβλέψει την προσφυγή σε διεθνή δικαιοδοτικά όργανα ως την μέθοδο για την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν από την ερμηνεία και την εφαρμογή διμερών ή πολυμερών διεθνών συνθηκών που συνάπτουν για διάφορα ζητήματα.

Αυτά είναι α) το Διεθνές Δικαστήριο για το δίκαιο της θάλασσας (International Tribunal for the Law Of the Sea: ITLOS), β) το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (International Court of Justice: ICJ), γ) ένα Διαιτητικό Δικαστήριο, που συγκροτείται σύμφωνα με το Παράρτημα VII της Σύμβασης ή δ) ένα ειδικό διαιτητικό δικαστήριο, που συγκροτείται σύμφωνα με το Παράρτημα VIII της UNCLOS.

Τα παραπάνω αφορούν τις διαφορές που δεν εμπίπτουν στην υποχρέωση ενός κράτους μέρους να δεχθεί τη δικαιοδοσία του τμήματος διευθέτησης διαφορών θαλάσσιου βυθού του Διεθνούς

Δικαστηρίου για το Δίκαιο της Θάλασσας, αλλά και που δεν υπάγονται σε ειδικές ρυθμίσεις και διαδικασίες.

Υιοθετείται λοιπόν ένα σύστημα «a la carte», σύμφωνα και με τον Ιωάννου, (2013), το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα στα κράτη κατά την προσχώρησή τους στην σύμβαση, να αποφασίσουν για το σύστημα επίλυσης των διαφορών που επιθυμούν. Ωστόσο σε περίπτωση που δεν ασκήσουν το δικαίωμα αυτό επιλογής, ορίζεται πως επιλέγεται η διεθνής διαιτησία, σύμφωνα με το παράρτημα VII της Σύμβασης.

Προϋποθέσεις Ενεργοποίησης του Μηχανισμού Επίλυσης του Μέρους XV

Στο τμήμα 3 της Σύμβασης αναφέρεται πως σε περίπτωση που τα μέρη δεν μπορούν να συμφωνήσουν για τον τρόπο διακανονισμού ή δεν έχουν αποκλείσει το Μέρος XV, τότε ενεργοποιούνται οι ειδικές ρυθμίσεις του Τμήματος 2 «Υποχρεωτικές Διαδικασίες Συνεπαγόμενες Δεσμευτικές Αποφάσεις».

Ανάλογα την έννομη σχέση που βρίσκεται υπό κρίση θα πρέπει να εξετάζουμε και τη δικαιοδοσία που θα πρέπει να ακολουθηθεί κατά περίπτωση. Οι βασικές έννομες σχέσεις που θεσπίζονται μπορούν να διαχωριστούν σε αυτές που αφορούν κυρίως το πώς ερμηνεύεται και εφαρμόζεται η Σύμβαση και αφορούν όλες τις θαλάσσιες περιοχές εκτός του Διεθνούς Βυθού και σε αυτές που αφορούν το διεθνές καθεστώς για αυτόν (Ιωάννου, & Στρατή, 2013).

Οποιαδήποτε διαφορά που αφορά αποκλειστικά στην ερμηνεία και εφαρμογή της Σύμβασης δύναται να υποβληθεί από οποιοδήποτε μέρος της διαφοράς σε ένα από τα ακόλουθα δικαστήρια που έχουν δικαιοδοσία κατά την εν λόγω Σύμβαση: το Διεθνές Δικαστήριο, το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) με έδρα το

Αμβούργο, τη διαιτησία υπό το Παράρτημα VII της Σύμβασης και τέλος την ειδική διαιτησία υπό το Παράρτημα VIII.

Με τα άρθρα 297 και 298 τίθενται περιορισμοί στην εφαρμογή του κανόνα περί υποχρεωτικού δικαιοδοτικού διακανονισμού των διαφορών, ενώ στο άρθρο 298, προαιρετικές εξαιρέσεις σε αυτόν, οι οποίες όμως διακρίνονται για την ασάφειά τους, καθώς προχωρούν στην παραχώρηση προς τα κράτη κάποιου είδους επιφυλάξεων ως προς την υποχρεωτικότητα της δικαιοδοσίας των μηχανισμών.

Αξιοσημείωτες να αναφερθούν είναι και κάποιες γενικές διατάξεις, οι οποίες ισχύουν για όλες τις έννομες σχέσεις που ρυθμίζονται από την προκείμενη σύμβαση. Εκτός από την ρύθμιση του άρθρου 279 για την ειρηνική επίλυση των διαφορών, επίσης στο άρθρο 282 ορίζεται η αρχή της προτεραιότητας των παράλληλων ρυθμίσεων υποχρεωτικού δικαιοδοτικού διακανονισμού, καθώς ορίζεται πως *«Αν κράτη μέρη τα οποία είναι μέρη σε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας σύμβασης έχουν συμφωνήσει, μέσω γενικής περιφερειακής ή διμερούς συμφωνίας ή άλλως ότι μια τέτοια διαφορά, θα υποβάλλεται με αίτηση οποιουδήποτε μέρους στη διαφορά σε διαδικασία η οποία συνεπάγεται δεσμευτική απόφαση, η διαδικασία αυτή θα εφαρμόζεται αντί των διαδικασιών που προβλέπονται στο παρόν μέρος εκτός αν τα μέρη συμφωνούν διαφορετικά.»* και άρα η τυχόν συμφωνία μεταξύ δύο κρατών προάγεται και επιλέγεται σε σχέση με τα όσα ορίζονται στη Σύμβαση.

Και άξιο μνείας είναι και το άρθρο 283, με το οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεώνονται να ανταλλάσσουν απόψεις, όταν προκύψει κάποια διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της σύμβασης, χρησιμοποιώντας διαπραγματεύσεις ή άλλα ειρηνικά μέσα ή όταν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία για την επίλυση μιας διαφοράς, χωρίς όμως να έχει επιτευχθεί η επίλυσή της ή επιτακτική κρίνεται η ανάγκη διαβουλεύσεων για την διευθέτηση του τρόπου υλοποίησης της επίλυσης της διαφοράς (Quoc et al., 1991 · Μυλωνόπουλος, 2012).

Επιφυλάξεις

Σύμφωνα με το άρθρο 309 της Σύμβασης που έχει τον τίτλο «Επιφυλάξεις και εξαιρέσεις», ορίζεται πως «*Καμιά επιφύλαξη ή εξαίρεση δεν μπορεί να γίνει στην παρούσα σύμβαση εκτός αν αυτή επιτρέπεται ρητά από άλλα άρθρα της παρούσας σύμβασης.*». Άρα κανένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορεί να δηλώσει ρήτρα, σύμφωνα με την οποία να ορίζεται πως δεν δεσμεύεται από ορισμένες διατάξεις της σύμβασης, κατά την υπογραφή ή επικύρωσή της.

Με τον όρο εξαίρεση αναφέρεται στο άρθρο 298¹, όπου αναφέρεται η δυνατότητα των κρατών για προαιρετικές εξαιρέσεις στην εφαρμογή στην υπογραφή της επίλυσης των διαφορών.

¹ 1. Όταν υπογράφει, επικυρώνει ή προσχωρεί στην παρούσα σύμβαση ή οποτεδήποτε μεταγενέστερα, ένα κράτος μπορεί χωρίς να βλάπτονται οι υποχρεώσεις που προκύπτουν δυνάμει του τμήματος 1, να δηλώσει γραπτώς ότι δεν αποδέχεται μια οποιαδήποτε ή περισσότερες από τις διαδικασίες που προβλέπει το τμήμα 2 σχετικά με μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες διαφορών. α) i) Διαφορές σχετικά με την ερμηνεία η εφαρμογή των άρθρων 15, 74 και 83 σχετικά με θαλάσσιες οριοθετήσεις ή εκείνες που αφορούν ιστορικούς κόλπους ή τίτλους εξυπακουμένου ένα κράτος που έχει κάνει τέτοια δήλωση οφείλει, όταν μια τέτοια διαφορά ανακύψει μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης και όταν καμιά συμφωνία δεν έχει επιτευχθεί μέσα σε εύλογη χρονική περίοδο σε διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, με αίτηση οποιοδήποτε μέρους στη διαφορά αποδεχθεί την υποβολή του θέματος, σε συνδυαστική δυνάμει του παραρτήματος V τμήμα 2 και υπό τον περαιτέρω όρο ότι οποιαδήποτε διαφορά η οποία αναγκαστικά συνεπάγεται την ταυτόχρονη εξέταση οποιασδήποτε ανεπίλυτης διαφοράς σχετικά με κυριαρχία ή άλλα δικαιώματα πάνω σε εμπειρωτικό ή νησιωτικό χερσαίο έδαφος θα εξαιρείται από την υποβολή αυτή, ii) μετά την παρουσίαση από την επιτροπή συνδιαλλαγής της έκθεσής της, η οποία πρέπει να αναφέρει τους λόγους στους οποίους αυτή βασίζεται, τα μέρη θα διαπραγματεύονται μια συμφωνία με βάση την έκθεση αυτή. Αν αυτές οι διαπραγματεύσεις δεν καταλήξουν σε συμφωνία, τα μέρη οφείλουν, με αμοιβαία συναίνεση να υποβάλλουν το θέμα σε μια από τις διαδικασίες που προβλέπει το τμήμα 2, εκτός αν τα μέρη συμφωνούν διαφορετικά, iii) η παρούσα υποπαράγραφος δεν εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε διαφορά θαλάσσιας οριοθέτησης που έχει οριστικά επιλυθεί με διευθέτηση μεταξύ των μερών, ή σε οποιαδήποτε τέτοια διαφορά που πρόκειται να επιλυθεί σύμφωνα με διμερή ή πολυμερή συμφωνία δεσμευτική για τα μέρη αυτά. β) Διαφορές σχετικά με στρατιωτικές δραστηριότητες, περιλαμβανομένων στρατιωτικών δραστηριοτήτων από κρατικά πλοία και αεροσκάφη, που βρίσκονται σε μη εμπορική υπηρεσία καθώς και δραστηριότητες για την εφαρμογή των νόμων σχετικά με την άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων ή δικαιοδοσίας που δεν περιλαμβάνονται στη δικαιοδοσία ενός δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 297 παράγραφος 2 ή 3 γ) Διαφορές σχετικά με τις οποίες το συμβούλιο ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ασκεί τα καθήκοντα που του ανατέθηκαν από το χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, εκτός αν το συμβούλιο ασφαλείας αποφασίσει να αφαιρέσει το θέμα από την ημερήσια διάταξή του ή καλέσει τα μέρη να επιλύσουν αυτές με τα μέσα που προβλέπει η παρούσα σύμβαση.

Σύμφωνα με το άρθρο 310, εν αντιθέσει ορίζει η Σύμβαση πως δεν απαγορεύει σ' ένα κράτος κατά την υπογραφή, επικύρωση ή προσχώρηση στην παρούσα σύμβαση, να προβεί σε διακηρύξεις ή δηλώσεις, όπως και να διατυπώνεται ή ονομάζεται με σκοπό, μεταξύ άλλων, την εναρμόνιση των νόμων και κανονισμών του με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης υπό την προϋπόθεση ότι οι διακηρύξεις ή δηλώσεις αυτές δεν αποσκοπούν στον αποκλεισμό ή στην τροποποίηση της νομικής ισχύος των διατάξεων της παρούσας σύμβασης κατά την εφαρμογή τους στο κράτος αυτό.

Σκοπός της μη αποδοχής επιφυλάξεων ήταν η διατήρηση της ενότητας των διατάξεών της. Ως επιφύλαξη εννοείται η ρήτρα, με την οποία ένα κράτος δηλώνει επίσημα κατά την υπογραφή ή επικύρωση ότι δε δεσμεύεται από ορισμένες διατάξεις της συνθήκης (Αλεξόπουλου & Φουρναράκη, 2015)

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση με το Νόμο υπ' αριθμ. 2321/1995, με τίτλο «Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης» (ΦΕΚ Α' 136), και προέβη και στη διατύπωση ορισμένων ερμηνευτικών δηλώσεων, δίνοντάς της δικαίωμα για μονομερή επέκταση των χωρικών της υδάτων από έξι σε δώδεκα ναυτικά μίλια (Δίπλα, & Ροζάκης, 2004· Παπασταυρίδης, 2015).

Δίνεται λοιπόν και η δυνατότητα προαιρετικής εξαίρεσης των διαφορών οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών από το σύστημα υποχρεωτικής επίλυσης της Σύμβασης ΔΘ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 298 της εν λόγω Σύμβασης. Βέβαια η ως άνω προαιρετική εξαίρεση δεν συνιστά ανυπέβλητο δικονομικό εμπόδιο, όπως θα δούμε παρακάτω στην ανάλυση της απόφασης για τη Νότια Σινική Θάλασσα.

II) Διαφορές για την Περιοχή

Οι διαφορές που σχετίζονται με τον Διεθνή Βυθό ή την Περιοχή, όπως συνηθίζεται να αποκαλείται, διαχωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Είναι οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζουν και ερμηνεύουν τις διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης. Οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών και των Διεθνών Οργανισμών, που συμμετέχουν στη Σύμβαση. Και τέλος οι διαφορές, που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ιδιωτικές και κρίνουν τις συμβατικές και εξωσυμβατικές σχέσεις μεταξύ των κρατών και ιδιωτών (Ιωάννου, & Στρατή, 2013· Μαυριλάκος, χ.η.· Μυλωνόπουλος, 2012).

Όσον αφορά λοιπόν αυτές τις διαφορές ορίζεται το Τμήμα Επίλυσης Διαφορών Θαλάσσιου Βυθού από το Διεθνές Δικαστήριο του Δικαίου της Θάλασσας, ως ο υποχρεωτικός δικαιοδοτικός μηχανισμός που τα αναλαμβάνει, σύμφωνα και με το άρθρο 187 της Σύμβασης, που ορίζει πως *«Το τμήμα διευθέτησης διαφορών θαλασσίου βυθού έχει δικαιοδοσία, σύμφωνα με το παρόν μέρος και τα παραρτήματα που σχετίζονται μ' αυτό, στις διαφορές που αφορούν στις δραστηριότητες που διεξάγονται στην περιοχή...»*.

Σύμφωνα με το άρθρο 189, τίθενται περιορισμοί στην δικαιοδοσία του ανωτέρω τμήματος, καθώς δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αρχή της άσκησης της διακριτικής εξουσίας της Διεθνούς Αρχής του Θαλάσσιου Βυθού (άρθρο 156). Επίσης δεν έχει δικαιοδοσία να αποφανθεί για το θέμα του κατά πόσο οι κανόνες, κανονισμοί και διαδικασίες της αρχής είναι νόμιμοι και ούτε μπορεί να κηρύξει άκυρους τέτοιους κανόνες, κανονισμούς και διαδικασίες.

Επίσης με το άρθρο 188 ορίζονται συγκεκριμένες εξαιρέσεις για την υπαγωγή διαφορών σε ειδικό τμήμα του διεθνούς δικαστηρίου για το δίκαιο της θάλασσας, σύμφωνα με το οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη δύνανται είτε αν συμφωνήσουν, είτε με αίτηση μονομερή, να

υπαχθούν σε ειδικό τμήμα του διεθνούς δικαστηρίου της θάλασσας. Επίσης όσον αφορά διαφορές που αφορούν στην ερμηνεία ή την εφαρμογή ενός συμβολαίου, όπως αυτές αναφέρονται στο άρθρο 187 της Σύμβασης, δύνανται να υπαχθούν με μονομερή αίτηση σε υποχρεωτική εμπορική διαιτησία. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει εφαρμοστέα διάταξη για μία διαφορά, η διαιτησία διεξάγεται σύμφωνα με τους κανόνες διαιτησίας της Uncitral.

- ο **γ) Ο θεσμός του Διαιτητικού Δικαστηρίου στην προσφυγή των Φιλιππίνων εναντίον Κίνας**

Σε μια αντανάκλαση της ανάγκης ολοένα και περισσότερων ουδέτερων αλλά και αποτελεσματικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών τα διαιτητικά όργανα δημιουργούνται σε τακτική βάση σε κάθε ήπειρο. Μάλιστα μερικά από αυτά είναι καλά οργανωμένα και έχουν μια καθιερωμένη πορεία, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο στο Παρίσι, όπου θεωρείται πως η σύγχρονη διεθνή πρακτική διαιτησία ιδρύθηκε από αυτό. Επίσης το Δ.Π.Δ., στο οποίο παρασκευάζεται το πρώτο σχέδιο της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, η οποία επιτρέπει την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων σε 154 χώρες, και συχνά αναφέρεται ως η “Ρολς ρόις” της Διεθνούς Διαιτησίας για το κύρος της, την ποιότητα και την ιστορία του (Διεθνές Δίκτυο Εισαγγελέα Διαιτησίας, χ.η.).

Το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο (PCA), στο οποίο απευθύνθηκαν οι Φιλιππίνες αποτελεί έναν διακυβερνητικό οργανισμό, με αποστολή να διευκολύνει τη διαιτησία και να εξεύρει άλλους τρόπους επίλυσης διαφορών μεταξύ κρατών, κρατικών φορέων, διακυβερνητικών οργανισμών και ιδιωτών. Αποτελεί ένα αυτόνομο, θεσμικό, κυβερνητικό όργανο, από τα 117 κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη στις ιδρυτικές συμβάσεις του, ήτοι η Σύμβαση του 1899 για τον Ειρηνικό Διευθέτηση Διεθνών Διαφορών και το αντίστοιχο του 1907.

Παρέχει ποικιλία υπηρεσιών επίλυσης διαφορών στη διεθνή κοινότητα. Μάλιστα αποτέλεσε τον πρώτο μόνιμο διακυβερνητικό οργανισμό, που παρείχε ένα φόρουμ για την επίλυση διεθνών διαφορών μέσω διαιτησίας και άλλων ειρηνικών μέσων και έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο, πολύπλευρο διαιτητικό ίδρυμα που εξελίχθηκε με τις ανάγκες επίλυσης διαφορών της διεθνούς κοινότητας.

Συστάθηκε από τη Σύμβαση για την επίλυση των Διεθνών Διαφορών του Ειρηνικού, η οποία συνήφθη στη Χάγη το 1899, κατά τη

διάρκεια της πρώτης Διάσκεψης Ειρήνης της Χάγης. Η Διάσκεψη είχε συγκληθεί με πρωτοβουλία του Τσάρου Νικολάου Β της Ρωσίας, με σκοπό να αναζητήσει τα πιο αντικειμενικά μέσα για να εξασφαλίσει σε όλους τους λαούς τα οφέλη μιας πραγματικής και διαρκούς ειρήνης και πάνω απ' όλα να περιορίσει την προοδευτική ανάπτυξη των υφιστάμενων εξοπλισμών. Διατηρεί την έδρα του στη Χάγη της Ολλανδίας.

Μάλιστα μεταξύ των στόχων της διάσκεψης υπήρξε η ενίσχυση των συστημάτων διεθνούς διευθέτησης των διαφορών και ειδικότερα η Διεθνής Διαιτησία. Οι εκπρόσωποι της Διάσκεψης είχαν επίγνωση ότι κατά τα προηγούμενα 100 χρόνια υπήρξαν αρκετές επιτυχημένες διεθνείς διαιτησίες, ξεκινώντας με τις μικτές επιτροπές «Συνθήκη Τζέι» στα τέλη του 18ου αιώνα και φτάνοντας σε ένα αποκορύφωμα της διαιτησίας της Αλαμπάμα το 1871-1872. Επιπλέον, το Institut de Droit International ενέκρινε τον κώδικα διαδικασίας για τη διαιτησία το 1875.

Αυτό το κίνημα υπέρ της διαιτησίας, ως μέσου διεθνούς επίλυσης διαφορών συνεχίστηκε το 1899 και το πιο συγκεκριμένο επίτευγμα της Διάσκεψης του 1899 ήταν η καθιέρωση του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου (PCA), ως ο πρώτος παγκόσμιος μηχανισμός επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κρατών. Το άρθρο 16 της σύμβασης του 1899 αναγνώρισε ότι "σε θέματα νομικής φύσεως, και ιδίως στην ερμηνεία ή εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων", η διαιτησία είναι "το πιο αποτελεσματικό και ταυτόχρονα το πιο δίκαιο μέσο για την επίλυση των διαφορών που έχει η διπλωματία δεν κατάφερε να εγκατασταθεί" (Permanent Court of Arbitration, 2018).

Το μέγεθος των εργασιών του PCA έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία 15 χρόνια. Περιλαμβάνει διακυβερνητικές διαφορές που προκύπτουν βάσει συνθηκών ή ειδικών συμφωνιών, επενδυτικές διαφορές που προκύπτουν βάσει διμερών ή πολυμερών συμφωνιών επενδυτικές συνθήκες και διαφορές που προκύπτουν από συμβάσεις

μεταξύ ιδιωτών και κρατών, άλλων κρατών που ελέγχουν οντότητες ή διακυβερνητικούς οργανισμούς. Εκτός από τη διαιτησία, το PCA επίσης διαχειρίζεται ένα ευρύ φάσμα μηχανισμών επίλυσης διαφορών.

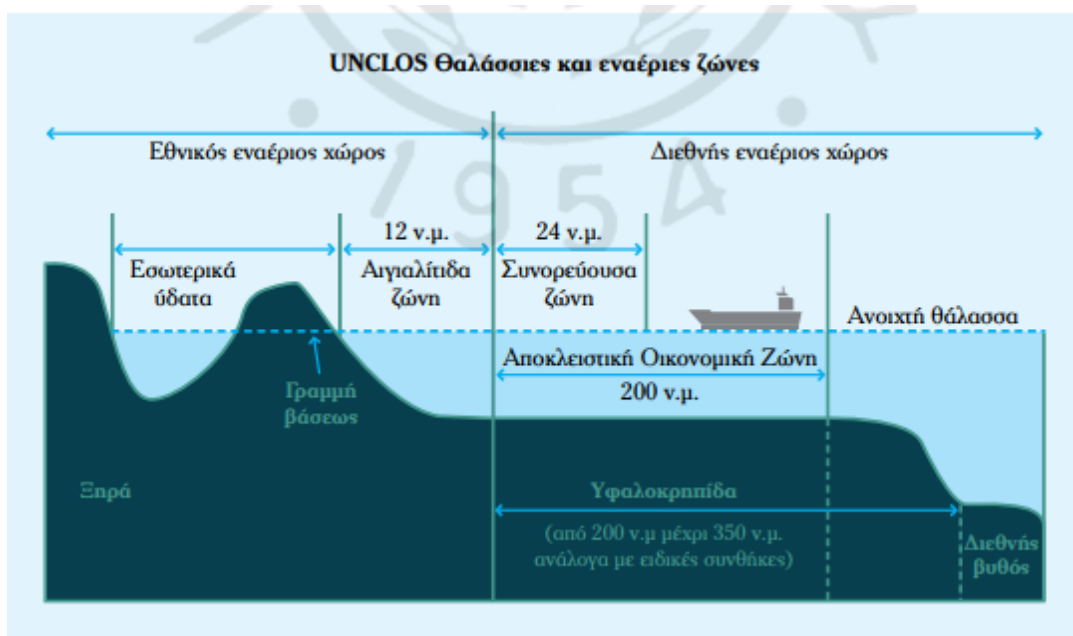
Περιλαμβάνει διαμάχες εδαφικών, θαλάσσιων και συμβατικών μεταξύ κρατών, καθώς και διεθνείς εμπορικές και επενδυτικές διαφορές μεταξύ κρατών και ιδιωτών. Τα PCA Η Γραμματεία είναι επίσης διαθέσιμη για να βοηθήσει στην επιλογή των διαιτητών και μπορεί να κληθεί να ορίσει ή να ενεργεί ως αρμόδια για τους διορισμούς αρχή.

Το συγκεκριμένο Διαιτητικό όργανο κατέχει απaráμιλλη εμπειρία στη διαχείριση διακρατικών διαιτησιών, που αφορούν τους ωκεανούς και το Δίκαιο της Θάλασσας. Μέχρι σήμερα, έχει ενεργήσει έντεκα ad hoc διαιτησίες που υποβλήθηκαν σύμφωνα με το παράρτημα VII του 1982 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας. Έχει επίσης αναλάβει διάφορες διαιτησίες που αφορούν το Δίκαιο της Θάλασσας, αλλά δεν υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της σύμβασης.

Μάλιστα προωθεί την ειρηνική επίλυση διεθνών διαφορών και μέσω άλλων δραστηριοτήτων, όπως διαμεσολάβηση, συνδιαλλαγές, επιτροπές διαπίστωσης πραγματικών περιστατικών, διαπιστώσεις εμπειρογνομώνων και επιτροπές αξιολόγησης, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του Δικαίου της Θάλασσας. Διατηρεί επίσης ένα Ταμείο Οικονομικής Βοήθειας για να μπορούν όλα τα Κράτη μέλη να καλύψουν το κόστος της επίλυσης διαφορών. Αυτή η διευκόλυνση έχει χρησιμοποιηθεί σε μια διακρατική διαιτησία σχετικά με το δίκαιο της θάλασσας.

B. Θαλάσσιες και υποθαλάσσιες ζώνες

Με βάση το ισχύον Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, διακρίνουμε έναν αριθμό θαλάσσιων και υποθαλάσσιων ζωνών, καθεμία από τις οποίες διέπεται από διαφορετικό νομικό καθεστώς. Πρόκειται για: 1. Τα εσωτερικά – χωρικά ύδατα μαζί με το βυθό τους, 2. Τα αρχιπελαγικά ύδατα και ο βυθός τους (αν τα κράτη είναι αρχιπελαγικό), 3. Η αιγιαλίτιδα ζώνη και ο βυθός της, 4. Η συνορεύουσα ζώνη, 5. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και ο βυθός της και 6. Η υφαλοκρηπίδα

Εικόνα 4 (Αλεξόπουλου & Φουρναράκη, 2015)

Στο παρόν κεφάλαιο θα επικεντρωθούμε σε βασικά θέματα και διατάξεις της Σύμβασης, τα οποία έχουν απασχολήσει τη νομολογία των Διεθνών και Διαιτητικών Δικαστηρίων, τα οποία πραγματεύεται η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα. Σε αυτά τα αντιμαχόμενα κράτη προχωρούν σε διαφορετικές ερμηνείες, υποστηρίζοντας τις εδαφικές τους διεκδικήσεις.

Κάποια από αυτά είναι η οριοθέτηση των εσωτερικών – χωρικών υδάτων και της αιγιαλίτιδας ζώνης, η εφαρμογή της αρχής της αβλαβούς διέλευσης και της αρχής της ελεύθερης διέλευσης, η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Θα αναφερθούμε επίσης στον ορισμό των νήσων και των ιστορικών κόλπων, στις διαφορές που προκύπτουν από την αλιεία και τη διαχείριση Άβιων Πόρων σύμφωνα με την UNCLOS.

- ο **α) Εσωτερικά ύδατα**

Η θαλάσσια περιοχή που δημιουργείται από τη χάραξη της γραμμής βάσης και εκτείνεται μεταξύ της φυσικής ακτογραμμής και της γραμμής βάσης χαρακτηρίζεται ως Internal Waters – εσωτερικά ύδατα. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης ορίζεται πως «*Η κυριαρχία του παράκτιου κράτους εκτείνεται, πέρα από την ηπειρωτική του επικράτεια και τα εσωτερικά του ύδατα και, στην περίπτωση αρχιπελαγικού κράτους, πέρα από τα αρχιπελαγικά του ύδατα, στην παρακείμενη θαλάσσια ζώνη που ορίζεται ως χωρική θάλασσα.*». Άρα το νομικό καθεστώς στα εσωτερικά ύδατα διέπεται από το εσωτερικό δίκαιο του παράκτιου κράτους.

Αποτελούν λοιπόν επέκταση της εθνικής κυριαρχίας μιας χώρας πέρα από τις ακτές της. Αυτή εκτείνεται και στον εναέριο χώρο πάνω από την χωρική θάλασσα καθώς και στο βυθό και υπέδαφός της. Θεωρούνται μέρος του εθνικού εδάφους και επ' αυτών ασκείται πλήρης εξουσία από την παράκτια χώρα. Περιλαμβάνουν και τα λιμάνια που ανήκουν σε αυτό, καθώς και τα αγκυροβόλια και τα λιμενικά έργα. Μέσα στα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης το παράκτιο κράτος έχει δικαιοδοσία για όλα τα πλοία που δρουν εντός της, καθώς η κυριαρχία της θεωρείται πλήρης και καθολική (Αλεξόπουλος, & Φουρναράκης, 2015· Παπασταυρίδης, 2015).

Εξαιρέσεις στον κανόνα αποτελούν οι περιπτώσεις πλοίων που βρίσκονται σε κίνδυνο λόγω κακοκαιρίας ή μηχανικής βλάβης και μπορούν να καταπλεύσουν στο πλησιέστερο λιμάνι, ακόμη και εάν υπάρχει απαγόρευση.

Στη διεθνή θεωρία έχει διατυπωθεί και η άποψη ότι το παράκτιο κράτος «οφείλει» να έχει ανοιχτούς τους λιμένες του στα αλλοδαπά πλοία. Μάλιστα με την απόφαση της 23^{ης} Αυγούστου 1958 για την υπόθεση Σαουδικής Αραβίας κατά Arabian – American Oil, υποστηρίχθηκε πως τα κράτη οφείλουν να έχουν ανοιχτούς τους λιμένες τους και να τους κλείνουν μόνο σε περίπτωση που τίθενται σε κίνδυνο ζωτικά τους συμφέροντα. Κατά την διεθνή πρακτική εφαρμογή βέβαια, η θεωρητική αυτή αντίληψη κατέστη άνευ αντικειμένου (Aramco-Award, 1963).

Στη χώρα μας ισχύει ο Γενικός Κανονισμός Λιμένα και ο Ειδικός Κανονισμός Λιμένα, σύμφωνα με τους οποίους απαιτείται ενημέρωση των λιμενικών αρχών, αλλά και άδεια κατάπλου και απόπλου για κάθε εισερχόμενο πλοίο.

ο **β) Αιγιαλίτιδα ζώνη**

Σύμφωνα με το άρθρο 3 αναφέρεται πως *«κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το εύρος της χωρικής του θάλασσας. Το εύρος αυτό δεν υπερβαίνει τα δώδεκα ναυτικά μίλια, μετρούμενα από γραμμές βάσεως καθοριζόμενες σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση.»*. Καθορίζεται λοιπόν το ανώτατο όριο της χωρικής θάλασσας το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει κανένα κράτος. Η κυριαρχία του κράτους εντός της είναι παρόμοια με το χερσαίο χώρο του, και ασκεί πλήρη, απόλυτο και αποκλειστικό έλεγχο. Η

κυριαρχία αυτή εκτείνεται και στον εναέριο χώρο πάνω από αυτήν, καθώς και στο βυθό και το υπέδαφος.

Επίσης το άρθρο 15 ορίζει περιορισμό, καθώς αναφέρει πως *«Στην περίπτωση που οι ακτές δύο κρατών κείνται έναντι αλλήλων ή συνορεύουν, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, ελλείψει αντιθέτου συμφωνίας μεταξύ τους, να εκτείνει την χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής της οποίας όλα τα σημεία βρίσκονται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσεως από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας καθενός από τα δύο κράτη. Η παραπάνω διάταξη δεν εφαρμόζεται όμως όπου λόγω ιστορικού τίτλου ή άλλων ειδικών περιστάσεων παρίσταται ανάγκη να οριοθετηθούν οι χωρικές θάλασσες των δύο κρατών κατά διαφορετικό τρόπο.»*.

Άρα στις περιπτώσεις που δύο κράτη με τις ακτές τους βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 24 ναυτικών μιλίων, για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης κάθε κράτους, εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης, εκτός αν υπάρχει αντίθετη περίπτωση μεταξύ των κρατών (Μυλωνόπουλος, 2012).

Η περίπτωση της Ελλάδας

Στην περιοχή της Μεσογείου, τα κράτη που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση, ήτοι η Αίγυπτος, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λίβανος, η Μάλτα, το Μαρόκο, το Μονακό, η Σλοβενία και η Τυνησία, έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ναυτικών μιλίων, εκτός από την Ελλάδα που έχει 6 ναυτικά μίλια.

Η Ελλάδα έχει ορίσει τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης της στα 6 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσεως της (Α.Ν. 230/1936), όπως

όριζε και η Σύμβαση, η οποία αναφέρει πως κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το εύρος της χωρικής του θάλασσας, χωρίς αυτό να δύναται να υπερβαίνει τα δώδεκα ναυτικά μίλια (Λυκούδης, 2014· Παπασταυρίδης, 2015).

Η Τουρκία από το 1964 έχει επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της έως τα 12 ναυτικά μίλια στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας και στη Μεσόγειο προς την πλευρά της Κύπρου, ενώ για λόγους σκοπιμότητας διατηρεί στην περιοχή του Αιγαίου, αιγιαλίτιδα ζώνη 6 ναυτικών μιλίων (Λυκούδη, 2014).

Η Ελλάδα όπως και όλα τα κράτη έχουν το δικαίωμα να επεκτείνουν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους μέχρι και τα 12 ναυτικά μίλια με την έκδοση προεδρικού διατάγματος οποιαδήποτε στιγμή (άρθρο 3). Αν και η Τουρκία καταψήφισε τη Σύμβαση αυτό δεν σημαίνει πως η επέκταση δεν θα είναι δεσμευτική έναντί της, καθώς θεωρείται ότι αποτελεί διεθνές εθιμικό δίκαιο (Αλεξόπουλος, & Φουρναράκης, 2015).

Κατά την επικύρωση της Σύμβασης, η Ελλάδα δήλωσε ρητά πως ο χρόνος και ο τρόπος άσκησης του δικαιώματος επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι ζήτημα που απορρέει από την εθνική της στρατηγική, χωρίς αυτό να συνεπάγεται ούτε κατ' ελάχιστον απεμπόληση εκ μέρους της του δικαιώματος αυτού.

Η Ελλάδα με την Τουρκία γειτνιάζουν στην περιοχή του Αιγαίου Πελάγους και μάλιστα σε συγκεκριμένα σημεία η θαλάσσια απόσταση που χωρίζει τις δύο χώρες είναι μικρότερη από τα είκοσι τέσσερα μίλια (12 ν.μ. για την Ελλάδα και 12 ν.μ. για την Τουρκία). Σε αυτά λοιπόν δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης από ένα από τα δύο κράτη στα δώδεκα ναυτικά μίλια (Δίπλα, & Ροζάκης, 2004· Λυκούδης, 2014).

Βέβαια σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης ορίζεται πως *«Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το εύρος της χωρικής του θάλασσας. Το εύρος αυτό δεν υπερβαίνει τα δώδεκα ναυτικά μίλια, μετρούμενα από γραμμές βάσεως καθοριζόμενες σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση.»* Στην προκείμενη περίπτωση οι αντιπαραθέσεις με την Τουρκία συνεχίζονται εδώ και πολλά έτη, οπότε σε περίπτωση εγγύτητας θα πρέπει να ισχύει ο εθιμικός κανόνας της μέσης γραμμής, άλλως η Ελλάδα δύναται με την έκδοση προεδρικού διατάγματος όποτε το επιθυμήσει να επεκτείνει την Α.Ζ. έναντι γειτονικών κρατών. Μάλιστα σημειωτέον να αναφερθεί πως άσχετα που η Τουρκία δεν αποτελεί μέλος της Σύμβασης, η επέκταση και πάλι θα είχε έννομα αποτελέσματα, καθώς θεωρείται πράξη που εντάσσεται στο Διεθνές Εθιμικό Δίκαιο (Αλεξόπουλος, & Φουρναράκης, 2015).

Η αρχή της αβλαβούς διέλευσης

Τα πλοία όλων των κρατών παρακτίων ή άνευ ακτών απολαμβάνουν του δικαιώματος της αβλαβούς διέλευσης μέσω της χωρικής θάλασσας. Κάμπτεται λοιπόν η απόλυτη κυριαρχία του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη του. Αποτελεί το δικαίωμα αυτό μια έκφραση συμβιβασμού της κυριαρχίας του με την ανάγκη διεθνούς ναυσιπλοΐας.

Η διέλευση είναι αβλαβής εφόσον δεν διαταράσσει την ειρήνη, την τάξη ή την ασφάλεια του παράκτιου κράτους. Πρέπει να είναι συνεχής και ταχεία. Το παράκτιο κράτος έχει δικαίωμα να προβεί σε μέτρα εάν το ξένο πλοίο προβεί σε κάθε απειλή ή χρήση βίας κατά της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας του ή κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο κατά

παραβίαση των αρχών του διεθνούς δικαίου που περιέχονται στον χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, σε κάθε άσκηση ή γυμνάσια με όπλα οποιουδήποτε είδους, σε κάθε πράξη που αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών προς βλάβη της άμυνας ή της ασφάλειας του παράκτιου κράτους, σε οποιαδήποτε προπαγανδιστική ενέργεια που αποσκοπεί στην προσβολή της άμυνας και της ασφάλειας του παράκτιου κράτους, στην απονήωση, προσνήωση ή φόρτωση σε πλοίο αεροσκαφών, στην εκτόξευση, εκφόρτωση ή φόρτωση οποιασδήποτε πολεμικής συσκευής, στην φόρτωση ή εκφόρτωση οποιουδήποτε εμπορεύματος, χρημάτων ή προσώπων κατά παράβαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους, σε οποιαδήποτε εκ προθέσεως σοβαρή ρύπανση κατά παράβαση της παρούσας σύμβασης, σε οποιοσδήποτε αλιευτικές δραστηριότητες, σε διεξαγωγή έρευνας ή υδρογραφικών εργασιών, σε κάθε πράξη που αποσκοπεί στην παρεμβολή σε οποιοδήποτε σύστημα επικοινωνίας ή οποιοσδήποτε διευκολύνσεις ή εγκαταστάσεις του παράκτιου κράτους και σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια που δεν έχει άμεση σχέση με τη διέλευση. Η ελευθερία αυτή λοιπόν περιορίζεται στην απλή πλεύση και όχι περαιτέρω σε άλλη δραστηριότητα (Αλεξόπουλος, & Φουρναράκης, 2015).

Επίσης το παράκτιο κράτος δύναται, όπου παρίσταται αναγκαίο, και λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, να ζητά από τα ξένα πλοία που ασκούν το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης από τη χωρική του θάλασσα, να χρησιμοποιούν εκείνους τους θαλάσσιους διαδρόμους και τους κανόνες διαχωρισμού της θαλάσσιας κυκλοφορίας τους οποίους τούτο δύναται να καθορίσει ή υποδείξει για την ρύθμιση της διέλευσης των πλοίων.

Θέμα ερμηνείας τίθεται για το κατά πόσον πρόκειται για εξαντλητική – περιοριστική ή ενδεικτική απαρίθμηση των

απαγορευμένων δραστηριοτήτων για την αβλαβή διέλευση. Γίνεται αποδεκτό πως σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου που ορίζει «σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια που δεν έχει άμεση σχέση με τη διέλευση», δίνεται στο παράκτιο κράτος η διακριτική ευχέρεια να εκτιμήσει εάν δεδομένη δραστηριότητα του διερχόμενου πλοίου εμπίπτει στο κριτήριο αυτό (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

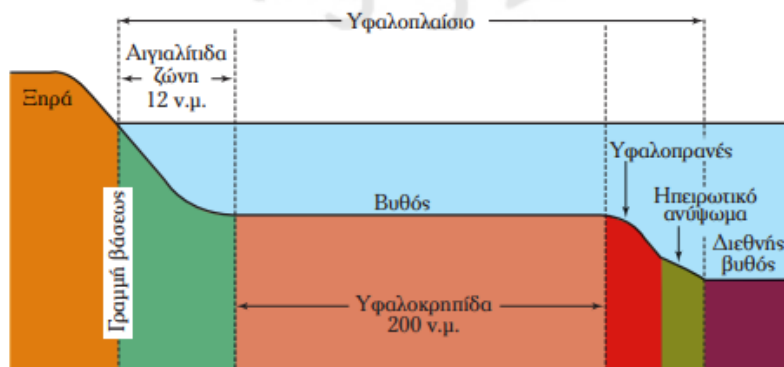
ο **γ) Η υφαλοκρηπίδα**

Η ζώνη της υφαλοκρηπίδας είχε θεσμοθετηθεί με τις τέσσερις συμβάσεις της Γενεύης του 1958 από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα, με την οποία καθιερώθηκε για πρώτη φορά αυτός ο θεσμός όριζε νομικά την οριοθέτησή της. Σύμφωνα με αυτήν εκτείνεται και στο βυθό και στο υπέδαφος του μέχρι το βάθος των 200 μέτρων και μέχρι όπου μπορεί να είναι εκμεταλλεύσιμος (Γκορέζης, χ.η.· Κρατερός, & Στρατή, 2013)

Με τη Σύμβαση του 1982 ορίστηκε επίσης πως αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφός του που εκτείνεται πέραν της χωρικής θάλασσας του παράκτιου κράτους, καθ' όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου του εδάφους μέχρι του εξωτερικού ορίου του υφαλοπλαισίου ή σε μια απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση (άρθρο 76).

Σύμφωνα με το άρθρο 77, το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα προς το σκοπό της εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αυτής, ενώ στην περίπτωση που αυτό δεν εξερευνά την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς της πόρους, κανείς δεν μπορεί να αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες χωρίς ρητή συναίνεση του παράκτιου κράτους. Επίσης

τα δικαιώματά του αυτά δεν πρέπει να θίγουν το νομικό καθεστώς των υπερκείμενων υδάτων ή του εναέριου χώρου πάνω από αυτά τα ύδατα, αλλά ούτε και να παραβιάζουν ή να παρενοχλούν αδικαιολόγητα τη ναυσιπλοΐα ή άλλα δικαιώματα και ελευθερίες των άλλων κρατών.

Εικόνα 5
Υφαλοκρηπίδα
(Λυκούδη, 2014).

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 76 ορίζεται πως σε περίπτωση που η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας, τότε το παράκτιο κράτος καθορίζει τα εξωτερικά όρια της με ευθείες γραμμές που δεν δύνανται να υπερβαίνουν σε μήκος τα 60 ναυτικά μίλια και που συνδέουν σταθερά σημεία, οριζόμενα από συντεταγμένες πλάτους και μήκους. Μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 81 της Σύμβασης ορίζεται πως «*Το παράκτιο κράτος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει και να ρυθμίζει τις γεωτρήσεις στην υφαλοκρηπίδα για όλους τους σκοπούς.*».

Παρουσιάζεται λοιπόν ένας αρκετά περίπλοκος νομικός ορισμός για την υφαλοκρηπίδα. Θεωρείται πως η υφαλοκρηπίδα έχει αποκτήσει εθνικό χαρακτήρα και είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη (Αλεξόπουλος, & Φουρναράκης, 2015).

ο **δ) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη**

Μία από τις βασικές καινοτομίες της Νέας Σύμβασης είναι η θεσμοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Το Μέρος V του Συντάγματος των Ωκεανών είναι αφιερωμένο σε αυτήν και απαρτίζεται από τα άρθρα 55 έως και 75. Είναι μια περιοχή που πρέπει να οριστεί από το παράκτιο κράτος, όπως και η υφαλοκρηπίδα, εκτείνεται πέρα των χωρικών υδάτων του παράκτιου κράτους μέχρι και τα 200 ναυτικά μίλια, και στην οποία ισχύουν οι νόμοι του παράκτιου κράτους, και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών.

Σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 57 αυτής, καθορίζονται τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες του παράκτιου κράτους (Στυλιανίδης, 2014). Το κράτος ασκεί εκτεταμένες οικονομικής φύσεως αρμοδιότητες και αποτελεί ένα «*sui generis*» δικαίωμά του (Μαυριλάκος, χ.η.). Σε σχέση με την προγενέστερη έννοια της «υφαλοκρηπίδας», η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, θεσμοθετεί την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, στο βυθό, στο υπέδαφος αλλά και στα υπερκείμενα ύδατα. Άρα η διαφορά της από την υφαλοκρηπίδα είναι πως παρέχει δικαιώματα και επί των μη ζώντων πόρων (αλιευτικές δραστηριότητες) όχι μόνο στο βυθό, αλλά και στα υπερκείμενα ύδατα αυτού και στο υπέδαφος. Επίσης να αναφερθεί πως για την κατοχύρωση της Α.Ο.Ζ. απαραίτητη είναι και η ανακήρυξή της, εν αντιθέσει με την υφαλοκρηπίδα που υφίσταται ούτως ή άλλως (Γκορέζης, χ.η.· Λυκούδης, 2014).

Έχει το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους, την αλιεία, την ενέργεια από αέρα ή ύδατα, το υπέδαφος, κ.ά., ενώ παράλληλα διατηρείται το δικαίωμα ελεύθερης διέλευσης για όλα τα κράτη, αρκεί φυσικά να προέχει η ασφάλεια του παράκτιου κράτους (Στυλιανίδης, 2014).

Διατηρεί επίσης κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση και εκμετάλλευση, τη διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων,

είτε έμβιων ή μη, των υδάτων που ευρίσκονται παραπλεύρως του θαλάσσιου πυθμένα και του υδροφόρου ορίζοντα του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους του, καθώς και όσον αφορά άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και την εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από το νερό, τα ρεύματα και τους ανέμους. Επίσης ασκεί δικαιοδοσία για i) την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών, ii) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα, iii) την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Όλα αυτά τα δικαιώματα είναι λειτουργικά, δεν συνιστούν εδαφική κυριαρχία, και πρέπει να ασκούνται με τρόπο που όμως θα πρέπει να τα ασκούν λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους και είναι υποχρεωμένα να συμμορφώνονται προς τους νόμους και κανονισμούς που υιοθετούνται από το παράκτιο κράτος. Θα πρέπει να σέβονται το δικαίωμά της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και σε περίπτωση που ένα πλοίο θέλει να περάσει από τις θαλάσσιες ζώνες ενός άλλου κράτους, χωρίς να διαταράσσει την ειρήνη και την ασφάλεια του και δεν κάνει τίποτα που να προκαλέσει διαταραχή στο παράκτιο κράτος.

Σε αντίθεση με την υφαλοκρηπίδα, η οποία υφίσταται ως «φυσικό δικαίωμα», ανεξάρτητα από την έκφραση βούλησης του παράκτιου κράτους να την αποκτήσει, στην περίπτωση της ΑΟΖ το κράτος πρέπει να εκδηλώσει τη βούλησή του να αποκτήσει τη ζώνη, μέσα από μια εθνική πράξη κήρυξης, από την στιγμή που το κράτος εκφράζει αυτήν την βούληση αποκτά όλα τα δικαιώματα που το Διεθνές Δίκαιο του απονέμει σε μια περιοχή, η οποία εκτείνεται ως τα διακόσια ναυτικά μίλια από την ακτή, με την προϋπόθεση ότι το εύρος της θάλασσας στην περιοχή του παρέχει μια τέτοια δυνατότητα. Στην περίπτωση, όμως που υπάρχει γεωγραφική στενότητα και υπάρχουν παρακείμενα κράτη σε απόσταση μικρότερη από τα τετρακόσια ναυτικά

μίλια, τότε θα πρέπει να υπάρξει οριοθέτηση της ΑΟΖ σύμφωνα με Σύμβαση.

Σύμφωνα με το άρθρο 74 της Σύμβασης ορίζει η οριοθέτηση της θα πρέπει να πραγματοποιείται με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, με σκοπό την επίτευξη μια δίκαιης λύσης. Μάλιστα ορίζεται πως αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα, τα ενδιαφερόμενα κράτη προσφεύγουν στις διαδικασίες που προβλέπει το Τμήμα XV της Σύμβασης.

Αν λοιπόν τα αντιμαχόμενα μέρη που επιδιώκουν οριοθέτηση, έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση, τότε οι διαδικασίες αυτές ακολουθούνται υποχρεωτικά. Σε αντίθετη περίπτωση δεν υφίσταται η υποχρέωση της παραγράφου 2 που αναφέραμε ανωτέρω. Παραμένει όμως η μέθοδος οριοθέτησης του άρθρου 74, καθώς όπως αναφέρεται *«ως υποχρέωση για κάθε κράτος, ανεξαρτήτως συμμετοχής του στη Σύμβαση, λόγω του ότι η διάταξη αυτή έχει μέσα από μακρά πρακτική οριοθετήσεων αποκτήσει εθιμικό χαρακτήρα και δεσμεύει ως έθιμο»*.

Είναι προφανές πως οι διατάξεις της οριοθέτησης τόσο της ΑΟΖ όσο και της υφαλοκρηπίδας που περιέχονται στη Σύμβαση διακρίνονται από ασάφειες. Τα κράτη είναι ελεύθερα να αναζητήσουν το περιεχόμενο της συμφωνίας τους, με μοναδικό περιορισμό ότι η οριοθέτηση που πραγματώνεται με αυτήν την συμφωνία θα πρέπει να οδηγεί σε μία δίκαιη λύση, ενώ στις περιπτώσεις αδυναμίας συμφωνίας μεταξύ δύο κρατών προσφεύγουν σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο.

Αξιοσημείωτο να αναφερθούμε στην απόφαση της 3^{ης} Ιουνίου 1985 του Διεθνούς Δικαστηρίου, στην υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης-Μάλτας, η οποία κατέληξε πως τα στοιχεία των δύο θεσμών, υφαλοκρηπίδας και Α.Ο.Ζ., μπορούν να εκτιμηθούν ως στοιχεία του εθιμικού δικαίου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει *«Μολονότι οι θεσμοί της υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης είναι διαφορετικοί και χωριστοί, τα δικαιώματα στο θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος που συνεπάγεται η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ορίζονται*

σε αναφορά με το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας. Αν και είναι δυνατόν να υπάρχει υφαλοκρηπίδα όπου δεν υπάρχει Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, δεν είναι δυνατόν να υπάρχει αποκλειστική οικονομική ζώνη χωρίς αντίστοιχη Υφαλοκρηπίδα» (Case Concerning the continental shelf, 1985).

Στην περιοχή της Μεσογείου, ΑΟΖ έχουν η Κύπρος, η Γαλλία, το Μαρόκο και η Ισπανία στον Ατλαντικό Ωκεανό, ενώ η Ελλάδα δεν έχει κηρύξει Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Εικόνα 6 Α.Ο.Ζ. της Μεσογείου.
(Λυκούδη, 2014).

Η περίπτωση της Ελλάδας

Η Ελλάδα έχει μόνο μια συμφωνία οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας εν ισχύ, αυτή με την Ιταλία από το 1977, ενώ για διάφορους πολιτικούς κυρίως λόγους δεν έχει τεθεί σε ισχύ η συμφωνία με την Αλβανία (2009), η οποία προέβλεπε ένα ενιαίο όριο πολλαπλών σκοπών, υπό την έννοια ότι το όριο αυτό θα περιλαμβάνει και τις ζώνες που έχουν ήδη τα κράτη (αιγιαλίτιδα ζώνη και υφαλοκρηπίδα), αλλά και όσες μελλοντικά δύνανται να διακηρύξουν (συνορεύουσα ζώνη και ΑΟΖ) (Ιωάννου & Στρατή, 2000).

Μάλιστα έχει προβεί από το 2004 και έπειτα έχει προβεί σε διερευνητικές συνομιλίες με την Αίγυπτο και τη Λιβύη για την οροθέτηση των περιοχών υφαλοκρηπίδας μεταξύ τους, καθώς και με την Ιταλία για την αναθεώρηση της συμφωνίας του 1977 και την υιοθέτηση ενός πολλαπλού ορίου στα πρότυπα της συμφωνίας με την Αλβανία (Παπασταυρίδης, χ.η.).

Με την τελευταία επιχειρείται τελευταία μια προσπάθεια διευθέτησης όλων των διμερών διαφορών μας, συμπεριλαμβανομένης της οριοθέτησής. Με την Τουρκία εν αντιθέσει, η κατάσταση παραμένει στάσιμη και η εκκρεμής διαφορά μας σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου έχει ως αποτέλεσμα να μην πραγματοποιείται οιαδήποτε έρευνα για ενεργειακούς πόρους στις σχετικές περιοχές, ενώ συνιστά αναμφισβήτητα και πολιτικό κώλυμα για την κήρυξη ΑΟΖ εκ μέρους της χώρας μας.

Το ενδεχόμενο δικαστικής επίλυσης των εκκρεμών διαφορών της είτε μέσω μιας από κοινού υποβολής της διαφοράς σε ένα από τα διαθέσιμα δικαιοδοτικά όργανα είτε μονομερώς είναι εμφανές.

ο **ε) Ανοικτή Θάλασσα και η αρχή της ελεύθερης διέλευσης**

Η ανοικτή θάλασσα περιλαμβάνει όλες τις θαλάσσιες περιοχές που είναι εκτός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, της χωρικής θάλασσας ή των εσωτερικών υδάτων ενός κράτους, ή των αρχιπελαγικών υδάτων ενός αρχιπελαγικού κράτους. Θεωρείται ότι είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη, παράκτια ή άνευ ακτών (άρθρα 86 και 87).

Η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη, ανεξάρτητα αν είναι παράκτια ή περικλειστα και προορίζεται για ειρηνικούς

σκοπούς. Κανένα κράτος δεν μπορεί να διεκδικήσει την υπαγωγή οποιουδήποτε μέρους της στην κυριαρχία του.

Όταν το πλοίο βρίσκεται στην Ανοιχτή Θάλασσα, ισχύει η ελευθερία της ναυσιπλοΐας, η ελευθερία υπέρπτησης και η ελευθερία τοποθέτησης υποβύχιων καλωδίων και σωληναγωγών. Επίσης η ελευθερία κατασκευής τεχνητών νήσων και η ελευθερία αλιείας. Στην ανοιχτή θάλασσα, κάθε πλοίο υπόκειται στους νόμους του κράτους, του οποίου φέρει τη σημαία.

Γ. Περαιτέρω θέματα

- ο **α) Η περίπτωση των νήσων και των κόλπων**

Νήσος

Ως νησί ορίζουμε οποιαδήποτε στεριά που περιβάλλεται εξ' ολοκλήρου από νερό και βρίσκεται πάνω από την στάθμη της θάλασσας κάθε στιγμή. Η διαφορά που ξεχωρίζει το νησί από τη βραχονησίδα είναι ότι σε ένα νησί οφείλουν να μπορούν να ζήσουν άνθρωποι και να έχουν ανεξάρτητη οικονομική ζωή. Επιπλέον, στην περίπτωση της βραχονησίδας, δεν ορίζεται εκ νέου ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα.

Σύμφωνα με το άρθρο 121 της Σύμβασης με τίτλο «Καθεστώς των νήσων» άλλωστε ορίζεται πως *«Νήσος είναι μια φυσικά διαμορφωμένη περιοχή ξηράς που περιβρέχεται από ύδατα και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια των υδάτων κατά τη μέγιστη πλημμυρίδα. 2. Εκτός όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3, η χωρική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η υφαλοκρηπίδα μιας νήσου καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης που εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές*

περιοχές.» Τα νησιά έχουν και δικαιούνται Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη σύμφωνα με το Σύνταγμα των Ωκεανών.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Σύμβασης ορίζεται επίσης πως «Σε περιοχές όπου η ακτογραμμή παρουσιάζει βαθιές κολπώσεις και οδοντώσεις, ή υπάρχει κατά μήκος της και σε άμεση γειτνίαση με αυτή, συστάδα νησιών, η μέθοδος των ευθειών γραμμών που συνδέουν κατάλληλα σημεία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την χάραξη της γραμμής βάσεως από την οποία μετρίεται το εύρος της χωρικής θάλασσας.»

Η ύπαρξη λοιπόν συστάδας νήσων εγγύς της ακτογραμμής αποτελεί νομιμοποιητικό λόγο για την χάραξη ευθειών γραμμών βάσης εκ μέρους του παράκτιου Κράτους και το νομικό καθεστώς δεν επηρεάζεται από το μέγεθος του νησιού.

Ωστόσο, εξαιτίας της γενικότητας της διατύπωσης των σχετικών κανόνων και της έλλειψης αυστηρών κριτηρίων για τον ακριβή προσδιορισμό των γραμμών βάσης, στην πρακτική των κρατών παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις. Διεθνώς υπάρχουν πολλά κράτη που παρουσιάζουν ιδιομορφία και πολυμορφία ακτών με ποικίλες εσοχές και κόλπους οπότε μια τυπική εφαρμογή του συστήματος των ευθειών γραμμών βάσης, σε συνδυασμό με το «κλείσιμο» των κόλπων, αποτελεί βασικό μέρος των διεκδικήσεών τους, καθώς δύναται να αυξήσει την αιγιαλίτιδα ζώνη τους σε μεγάλο ποσοστό, αλλά και το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας/AOZ τους, εφόσον η γραμμή βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί τη γραμμή βάσης για τη μέτρηση όλων των θαλασσιών ζωνών.

Η παρουσία των νησιών αποτελεί παράγοντα που συχνά περιπλέκει την οριοθέτηση. Όταν πρόκειται για οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών μεταξύ ενός νησιού-κράτους και του ηπειρωτικού εδάφους-κράτους και οι διεκδικήσεις αλληλεπικαλύπτονται, η περιοχή που αποδίδεται στο νησί εξαρτάται κυρίως από τη συγκρισιμότητα των ακτών, αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως την απόσταση του

νησιού από το άλλο κράτος, το καθεστώς του νησιού, τον πληθυσμό του και την οικονομική του αυτάρκεια. Αντίθετα, όταν πρόκειται για οριοθέτηση μεταξύ ενός νησιού ή νησιών ενός ηπειρωτικού κράτους και του ηπειρωτικού εδάφους γειτονικού κράτους, οι λύσεις που υιοθετούνται ποικίλλουν (Παπασταυρίδης, χ.η.· Τσιτώνα, χ.η.).

Μάλιστα τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα το δικαίωμα όλων των νησιών σε αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ναυτικών μιλίων, καθώς και ότι υπερισχύει αυτό του δικαιώματος σε υφαλοκρηπίδα. Χαρακτηριστική η απόφαση στη Διαιτησία Dubai με Sharjah το 1981, το οποίο έκρινε πως το νησί Abu Musa δικαιούται «ex principio» αιγιαλίτιδα ζώνη ανεξαρτήτων των υφισταμένων ή μελλοντικών διεκδικήσεων επί της υφαλοκρηπίδας γειτονικών κρατών (The Dubai/Sharjah Boundary Arbitration of 1981)

Από το 1982 και έπειτα είναι αδιαμφισβήτητο ότι τα νησιά δικαιούνται ελλείψει ανταγωνιστικών διεκδικήσεων ζώνες δικαιοδοσίας μέχρι του εξωτερικού ορίου των 200 ν.μ. Αυτό έγινε *prima facie* δεκτό από το Δικαστήριο και μάλιστα εφαρμόστηκε ακόμη και στην περίπτωση εξαρτημένων απομακρυσμένων νησιών κείμενων έναντι του κύριου ηπειρωτικού όγκου άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή τα νησιά αυτά έχουν τουλάχιστον πλευρικός και οπισθίως δικαιώματα υφαλοκρηπίδας πέρα από το όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης (Δαμπάλα, 2010).

Επιπρόσθετα να αναφέρουμε πως όσον αφορά τους βράχους, δεν προσδιορίζεται επακριβώς η έννοιά τους με κριτήριο το μέγεθος τους, ωστόσο κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας ορισμένες αντιπροσωπείες κατέθεταν προτάσεις με διαβαθμίσεις των διαφόρων νησιωτικών μορφωμάτων. Τελικά η Σύμβαση ΔΘ δεν υιοθέτησε όμως διαβαθμίσεις των νησιωτικών μορφωμάτων (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Πολλά είναι τα ερμηνευτικά προβλήματα που εγείρονται από τη συγκεκριμένη διάταξη, καθώς εκτός από την απουσία εννοιολογικής

διασαφήνισης της έννοιάς τους, περιέχει και ασαφή κριτήρια ως προς την ικανότητα των βράχων να «συντηρούν» ανθρώπινη διαβίωση ή να έχουν «δική τους οικονομική ζωή». Αναπόφευκτα λοιπόν υπάρχουν ισχυρισμοί από τα κράτη για νησιά τους μεγάλης έκτασης, όπου μπορεί να μην κατοικούνται αλλά δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν δικαιούται υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ.

Χαρακτηριστική είναι η απόφασή της 14ης Ιουνίου 1993 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ της Γροιλανδίας και του Jan Mayen (Δανία-Νορβηγία), I.C.J. Rep. 1993, όπου το Διεθνές Δικαστήριο αναγνώρισε πλήρη δικαιώματα θαλασσιών ζωνών στη νορβηγική νήσο Jan Mayen, η οποία βρίσκεται στο Β. Ατλαντικό, σε απόσταση 540 ν.μ. από τις δυτικές ακτές της Νορβηγίας και έχει έκταση 373 τετ. χιλ. Η νήσος δεν κατοικείται μόνιμα, αλλά διαμένουν προσωρινά 25 άτομα για τις ανάγκες ραδιοφωνικού και μετεωρολογικού σταθμού (Case Concerning Maritime Delimitation in the area between Greenland and Jan Mayen).

Επίσης να αναφερθούμε και στην απόφαση του ΔΔΧ στην υπόθεση Νικαράγουα vs Κολομβία, σχετικά με την απόδοση κυριαρχίας επί νήσων της Καραϊβικής και οριοθέτηση θαλασσιών συνόρων μεταξύ των δύο κρατών. Ήταν η πρώτη απόφαση που διεθνές δικαιοδοτικό όργανο αποφάνθηκε ότι ένας νησιωτικός μηχανισμός αποτελεί «βράχο», καθώς δεν μπορεί να μπορεί να συντηρήσει ανθρώπινη διαβίωση (Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia)).

Κόλποι

Σύμφωνα με το άρθρο 10 ως κόλπος ορίζεται η ευδιάκριτη εσοχή ακτής της οποίας η διείσδυση στην ξηρά σε σχέση με το πλάτος του στομίου της είναι τέτοια, ώστε τα ύδατα που περικλείει να περικυκλώνονται από την ακτή αποτελώντας κάτι περισσότερο από μία

απλή καμπυλότητα της ακτής. Εν τούτοις, μία τέτοια εσοχή της ακτής δεν θεωρείται κόλπος εκτός αν η επιφάνειά της είναι ίση ή μεγαλύτερη από εκείνη ενός ημικυκλίου που έχει για διάμετρο την ευθεία τη φερόμενη κατά πλάτος του στομίου της εσοχής.

Το άρθρο βέβαια αναφέρεται μόνο σε κόλπους οι ακτές των οποίων ανήκουν σ' ένα κράτος. Επίσης ορίζεται πως κάθε νήσος εντός της εσοχής θεωρείται ότι αποτελεί μέρος της υδάτινης έκτασης της εσοχής.

Ιστορικοί κόλποι

Στην UNCLOS III του 1982, δεν θίχτηκε ευθέως το ζήτημα των ιστορικών δικαιωμάτων ή των ιστορικών νερών. Παρόλα αυτά, είχαμε ορισμένες αναφορές της ιστορικότητας στην Συνθήκη, όπως για παράδειγμα στην θαλάσσια οριοθέτηση, το καθεστώς στους κόλπους, καθώς και τα δικαιώματα των αρχιπελαγικών υδάτων και τυχόν περιορισμούς και εξαιρέσεις στην επίλυση διαφορών.

Το άρθρο 10 παράγραφος 6 αναφέρει ότι «*οι προηγούμενες διατάξεις (για τους κόλπους) δεν ισχύουν για τους λεγόμενους "ιστορικούς κόλπους"*». Στην ουσία οι παραπάνω διατάξεις για τους κόλπους δεν εφαρμόζονται στους λεγόμενους «ιστορικούς» κόλπους. Η έννοια αυτών δεν ορίζεται ρητά, αλλά προκύπτει από το εθιμικό δίκαιο. Ως ιστορικός κόλπος χαρακτηρίζεται αυτός που έχει αποκτήσει ιστορικό τίτλο, ο οποίος αποκτάται μετά από ειρηνική, μακροχρόνια και μη αμφισβητήσιμη χρήση του παράκτιου κράτους (Ιωάννου & Στρατή, 2000· Μυλωνόπουλος, 2012).

Η αναφορά που σίγουρα μας αφορά είναι αυτή στο Άρθρο 298, όπου αναφέρεται πως επιτρέπει, μαζί με άλλα, στα αντιμαχόμενα κράτη να εξαιρέσουν την υποχρεωτική διαδικασία που προκύπτει από την

Συνθήκη, εφόσον έχουν να κάνουν με διαμάχη που αφορά ιστορικούς κόλπους ή τίτλους.

Ο χαρακτηρισμός της ιστορικότητας ενός κόλπου είναι απότοκος, μεταξύ των άλλων, και των πολιτικών σχέσεων που επικρατούν μεταξύ των κρατών. Συχνά προκαλούνται εντάσεις μεταξύ των κρατών, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις η ιστορικότητα ενός κόλπου γίνεται αποδεκτή με ομαλό τρόπο.

Πρόκειται για θαλάσσιες περιοχές, που σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο θεωρούνται τμήματα χωρικής ή ανοιχτής θάλασσας, διεκδικούνται από κάποια κράτη ως εσωτερικά ύδατα και αναγνωρίζονται από τρίτα κράτη ως τέτοια. Κατά το παρελθόν πολλά είναι τα κράτη που προέβαλαν δικαιώματα να εντάξουν τέτοιους κόλπους στα εσωτερικά τους ύδατα, έχοντας ως κύριο επιχείρημα τον ιστορικό τίτλο, δηλαδή μακροχρόνια χρήση, συνεχή και χωρίς αμφισβητήσεις. Παραδείγματα τέτοιων διεκδικήσεων είναι ο κόλπος Χάντσον στον Καναδά, οι κόλποι Βεσφιορδ στη Νορβηγία και ο κόλπος Λαχόλους στη Σουηδία (Αλεξόπουλος & Φουρναράκη, 2015).

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα στον κόλπο της Γαλλίας, Cancale – Granville Bay, όπου λόγω των μακροχρόνιων αλιευτικών δράσεων της χώρας επ' αυτού, η ιστορικότητά του δεν αμφισβητήθηκε από τη Μεγάλη Βρετανία (Μυλωνόπουλος, 2012).

Από την άλλη στην περίπτωση του κόλπου της Σύρτης, όπου η Λιβύη ήθελε να κατοχυρώσει ιστορικό τίτλο, αντέδρασαν έντονα αρκετά κράτη, μεταξύ των οποίων και οι Η.Π.Α., οι οποίες προέβησαν σε αποστολές ναυτικών και αεροπορικών δυνάμεων στην περιοχή (Μυλωνόπουλος, 2012).

- ο **β) Αρχιπελαγικά κράτη**

Στο Σύνταγμα των Ωκεανών το 4ο τμήμα του είναι αφιερωμένο ειδικό νομικό καθεστώς που διέπει τα αρχιπελαγικά κράτη. Σύμφωνα με το άρθρο 46 ορίζεται πως αρχιπελαγικό κράτος είναι το κράτος που αποτελείται καθ' ολοκληρία από ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη και, ενδεχομένως, και από άλλες νήσους, ενώ «αρχιπέλαγος» σημαίνει σύμπλεγμα νήσων, περιλαμβανομένων και τμημάτων νήσων, αλληλοσυνδεόμενα ύδατα και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν μία αυτοτελή γεωγραφική, οικονομική και πολιτική ενότητα, ή που θεωρούνται ιστορικά ότι σχηματίζουν μια τέτοια ενότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 47§1, τα κράτη αυτά δικαιούνται να έχουν κυριαρχία στα ύδατα που περικλείονται από τις αρχιπελαγικές γραμμές βάσης τους, ασχέτως του βάθους τους ή της απόστασής τους από την ακτή. Οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης θα πρέπει να ενώνουν τα ακρότατα σημεία των πλέον απομακρυσμένων νήσων και σκοπέλων του αρχιπελάγους, υπό τον όρο ότι το ίχνος αυτών των γραμμών βάσης περιλαμβάνει τις κύριες νήσους και ορίζει μία περιοχή στην οποία ο λόγος του εμβαδού των υδάτων της προς το εμβαδόν της ξηράς, συμπεριλαμβανομένων και των κοραλλιογενών απόλλων θα είναι μεταξύ 1 προς 1 και 9 προς 1. Μάλιστα η κυριαρχία τους εκτείνεται και στον εναέριο χώρο πάνω από τα αρχιπελαγικά ύδατα, όπως επίσης και στο βυθό τους και στο υπέδαφός τους και στους πόρους που εμπεριέχονται σ' αυτά.

Με τους περιορισμούς αυτούς που τίθενται αρκετά είναι τα κράτη που δεν μπορούν να χαράξουν αρχιπελαγικές γραμμές, όπως η Αυστραλία, η Ισλανδία, η Κούβα, η Νέα Ζηλανδία και η Αϊτή, καθώς δεν πληρούν τη σχέση 1:1.

Ομάδα κρατών υποστήριξε πως ο θεσμός του αρχιπελαγικού κράτους θα μπορούσε να εφαρμόζεται και στα ωκεάνια αρχιπελάγη,

όπως τα νησιά Τόνγκα και οι Φιλιππίνες, αλλά σχετική διάταξη δεν συμπεριλήφθηκε στη Σύμβαση. Τα Ωκεάνια Κράτη Φίτζι – Ινδονησία – Φιλιππίνες – Μαυριτανία, όμως λίγο πριν την πρώτη συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας, δήλωσαν ότι στις προθέσεις τους είναι να περιβάλουν όλο το αρχιπέλαγος τους και να καταστήσουν τον περιβάλλοντα χώρο ως εσωτερικά ύδατα για λόγους ασφαλείας. Η μονομερής αυτή πράξη προκάλεσε αντιδράσεις, καθώς κυρίως τα ναυτιλιακά κράτη, θεώρησαν πως με αυτόν τον τρόπο, θαλάσσιες περιοχές που άνηκαν στην Ανοιχτή Θάλασσα θα ενταχθούν πλέον σε εσωτερικά ύδατα, με συνεπαγόμενη απώλεια των δικαιωμάτων ναυσιπλοΐας τους (Αλεξόπουλος & Φουρναράκη, 2015).

Τα κράτη αυτά ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα, διεκδικούσαν την αναγνώριση της κυριαρχίας τους στη θάλασσα ανάμεσα και πέριξ των πολυαρίθμων νησιών τους. Πιο συγκεκριμένα τα νησιά Φίτζι, που τότε όμως ήταν αποικία της Μ. Βρετανίας, με τον Μονάρχη των νησιών Τόνγκα προσδιόριζε με συγκεκριμένες συντεταγμένες την κυριαρχία του, ενώ οι Φιλιππίνες το 1899 κήρυξαν αυτονομία από τις ΗΠΑ και διεκδίκησαν ιστορικό δικαίωμα αναγνώρισεως της κυριαρχίας τους. Η ριζική λύση και κατοχύρωση σε διεθνές κείμενο δεν επήλθε, αλλά είχε αρχίσει να αποκτά την έννοια του διεθνούς εθίμου (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Επέτυχαν τελικά να αναγνωριστούν ως Ωκεάνια Κράτη να θεωρούνται «Αρχιπελαγικά», (όταν συντρέχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την αναγνώριση τους), αλλά δεν επέτυχαν την σημαντικότερη επιδίωξή τους, να τους αναγνωρισθεί το δικαίωμα όταν κλείνουν με τις ονομαζόμενες «Αρχιπελαγικές (Ευθείες) Γραμμές», το σύνολο των νησιωτικών τους συστάδων περιμετρικώς, τα ύδατα που θα κλείνονται να θεωρούνται ως «Εσωτερικά», γιατί συνάντησαν την κατηγορηματική αντίρρηση των μεγάλων ναυτικών δυνάμεων, που θέλουν για τα πλοία τους μεγαλύτερη ελευθερία (Αλεξόπουλος & Φουρναράκη, 2015· Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Εφαρμοζομένων των προϋποθέσεων που ορίζονται από τη Σύμβαση, 21 είναι τα νησιωτικά Κράτη που έχουν δηλώσει ότι απολαύουν του καθεστώτος, ήτοι Αντίγκουα και Μπαρμπούντα – Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες – Βανουάτου – Γρενάδα – Ινδονησία – Κομόρος – Κιριμπάτι – Μαλβίδες – Μπαχάμες – Νέα Γουϊνέα – Νησιά Μάρσαλ – Νησιά Σολομώντος – Παπούα – Πράσινο Ακρωτήριο – Σεϋχέλλες – Τόγκα – Τουβαλού – Τρινιτάτ και Τομπάγκο – Τζαμάικα – Φιλιππίνες – Φίτζι.

Τα εν λόγω κράτη θα πρέπει να προσαρμόσουν την εθνική νομοθεσία τους σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης. Δεδομένου ότι η πλειοψηφία των κρατών που έχουν δικαίωμα να υιοθετήσουν αρχιπελαγικά ύδατα το έχει ήδη πράξει, γίνεται αποδεκτό πως η γενική έννοια των αρχιπελαγικών υδάτων ενέχει κανόνα εθιμικού δικαίου (Ιωάννου & Στρατή, 2013· Μυλωνόπουλος, 2012).

- ο **γ) Η αλιεία**

Η αλιεία ρυθμίζεται σε διαφορετικό βαθμό ανάλογα με την εν λόγω θαλάσσια ζώνη. Τα κράτη έχουν πλήρη εξουσία να ρυθμίζουν την αλιεία στα χωρικά τους ύδατα λόγω της απόλυτης κυριαρχίας και ελέγχου τους στη ζώνη αυτή. Θεωρείται από το Σύνταγμα των Ωκεανών πως δεν συμβαδίζει με την αρχή της Αβλαβούς Διέλευσης των αλλοδαπών πλοίων, η οποία διέπει τη ζώνη αυτή (άρθρο 19§2 εδ. ι) (Λυκούδης, 2014).

Πιο συγκεκριμένα θεωρείται πως οι αλιευτικές δραστηριότητες διαταράσσουν την ειρήνη, την τάξη ή την ασφάλεια του παράκτιου κράτους και άρα το πλοίο του παράκτιου κράτους έχει δικαιοδοσία να επιχειρήσει τη σύλληψή του εντός της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης (Λυκούδης, 2014).

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 21 της Συνθήκης το παράκτιο κράτος μπορεί να εγκρίνει νόμους και κανονισμούς σχετικά με την ασφαλή διέλευση για να αποτρέψει την παραβίαση των αλιευτικών του νόμων.

Όταν όμως η αλιεία διενεργείται σε περιοχές που δεν υπόκεινται στην κυριαρχία του παράκτιου κράτους, σύμφωνα με τις διατάξεις περί της ΑΟΖ, αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών όσον αφορά τους έμβιους πόρους, σύμφωνα με τα άρθρα 61 έως 71 του Μέρους V της Σύμβασης.

Επίσης προβλέπεται πως κάθε παράκτιο κράτος, μπορεί να καθορίσει τα επιτρεπόμενα αλιεύματα με σκοπό τη διατήρηση και την ικανότητά του να συλλέγει τους αλιευτικούς πόρους αλλά και να παρέχει πρόσβαση στο πλεόνασμα των επιτρεπόμενων αλιευμάτων σε άλλα κράτη.

Λόγω των δυσκολιών που προκύπτουν από την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων αυτών, οι διαφορές που προκύπτουν στον τομέα της αλιείας μπορούν να διευθετηθούν, αν όχι με ειρηνικά μέσα

και διαπραγμάτευση, με προσφυγή σε οποιαδήποτε διαδικασία συμφωνήθηκε από τα ενδιαφερόμενα μέρη ή με την υποβολή τους στις διαδικασίες συνδιαλλαγής.

Οι ασάφειες βέβαια για την έννοια του πλεονάσματος επιτρεπόμενων αλιευμάτων και της έλλειψης κριτηρίων για το πώς θα παρέχεται σε άλλα κράτη πρόσβαση στο πλεόνασμα εμποδίζει σε μεγάλο βαθμό τη διευθέτηση τέτοιων διαφορών. Μάλιστα η επιτροπή συνδιαλλαγής δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη διακριτική της ευχέρεια με αυτή του παράκτιου κράτους, και, εν πάση περιπτώσει, η έκθεση που θα συνταχθεί από την Επιτροπή δεν μπορεί να είναι δεσμευτική.

Αξιοσημείωτο επίσης να αναφερθεί πως τέτοιες διαφορές εξαιρούνται από τον υποχρεωτικό διακανονισμό από τις τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες δικαστηρίων και το παράκτιο κράτος δεν υποχρεούται να υποβληθεί σε υποχρεωτικό συμβιβασμό.

Τα συμφέροντα των παράκτιων κρατών αναγνωρίζονται επίσης στη σύμβαση σε διάφορους βαθμούς όσον αφορά την αλιεία αποθεμάτων ή ειδών που βρίσκονται σε περισσότερες από μία ζώνες ή μεταξύ της ΑΟΖ και της ανοικτής θάλασσας.

Στις περιοχές ανοικτής θάλασσας ο κρατικός έλεγχος είναι περιορισμένος στα εθνικά σκάφη της και η ελευθερία της αλιείας περιορίζεται κυρίως από γενικές υποχρεώσεις συνεργασίας σε θέματα διατήρησης και διαχείρισης.

Σε αυτές τις περιπτώσεις προβλέπεται η υποχρεωτική διευθέτηση διαφορών με σκοπό τη διευκόλυνση για την εφαρμογή αυτών των κανόνων, ενώ υπάρχει και η εναλλακτική σύναψης συμφωνιών εφαρμογής για να διευρύνουν τις υποχρεώσεις αλιείας ανοικτής θάλασσας στην UNCLOS (Παπασταυρίδης, χ.η.).

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της υπόθεσης MV Saiga No.2 , όπου η Γουινέα συνέλαβε ένα πλοίο φέρον τη σημαία του Αγίου Βικέντιου και Γρεναδίνων, στην ΑΟΖ και ισχυρίστηκε ότι είχε δικαίωμα να προβεί σε αυτή την ενέργεια, λόγω του ότι το πλοίο τροφοδοτούσε

με πετρέλαιο άλλα αλιευτικά πλοία και άρα απέφυγε να καταβάλει τους σχετικούς δασμούς (The M/V "SAIGA" (No. 2) Case (Saint Vincent and the Grenadines v. Guinea). Η υπόθεση οδηγήθηκε στο Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας βάσει του α. 292 ΣυμβΔΘ, το οποίο απεφάνθη ότι η Γουινέα παραβίασε το α. 73 παρ. 2 και 4 ΣυμβΔΘ διότι δεν επέβαλε εγγύηση ώστε να αφεθεί ελεύθερο το πλοίο και το πλήρωμά του, ενώ αρνήθηκε να συζητήσει και αντίστοιχη πρόταση που υποβλήθηκε από το κράτος της σημαίας. Έτσι υποχρεώθηκε να αφήσει τόσο το πλοίο όσο και το πλήρωμα.

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η νομοθεσία της Γουινέας και δη ο Τελωνειακός Κώδικας, το πεδίο εφαρμογής του οποίου εκτείνεται σε ακτίνα 250 χλμ από την ακτή, δε συνάδει με τις διατάξεις της ΣυμβΔΘ, διότι η τελευταία επιτρέπει στα παράκτια κράτη να εφαρμόζουν την τελωνειακή τους νομοθεσία μόνο στη συνορεύουσα ζώνη και κατ' εξαίρεση στην ΑΟΖ σε σχέση με τεχνητές νήσους και εγκαταστάσεις (M/V Saiga No 2, July 1999). Αντίστοιχη είναι και η πιο πρόσφατη απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για το Δίκαιο της Θάλασσας στην υπόθεση M/V "Virginia G" case (Panama v. Guinea- Bissau), Case No. 19, Judgment of 14 April 2014.

Επίσης με την υπόθεση Southern Bluefin Tuna (κυανοπερύγιος τόνος του νότου) κρίθηκε υπόθεση που αφορούσε μια αλιευτική διαφορά με αντικείμενο τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης ενός από τα προστατευόμενα από τη Σύμβαση μεταναστευτικά είδη (υπόθεση Southern Bluefin Tuna (κυανοπερύγιος τόνος του νότου), στην οποία η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία κατηγορούσαν την Ιαπωνία ότι παραβίαζε τις υποχρεώσεις της βάσει της Σύμβασης επιτρέποντας την υπεραλίευση του είδους. Το ΔΔΘ υπέδειξε προσωρινά μέτρα που ζητήθηκαν από τις προσφεύγουσες, έχοντας καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το υπό συγκρότηση διαιτητικό δικαστήριο το οποίο είχαν ζητήσει να συγκροτηθεί βάσει του άρθρου 287 και του Παρ. VII

της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας η Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία ήταν *prima facie* αρμόδιο να δικάσει τη διαφορά.

III. Κριτική επισκόπηση της απόφασης του Διαιτητικού Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα

ο α) Η διαδικασία που ακολουθήθηκε από το Διαιτητικό Δικαστήριο παρά τη μη συμμετοχή της Κίνας

Σύμφωνα με το άρθρο 287§1γ της Σύμβασης ένα διαιτητικό δικαστήριο, συγκροτείται σύμφωνα με το παράρτημα VII αυτής και σε αυτό κάθε συμβαλλόμενο κράτος σε διαφορά έχει τη δυνατότητα να την υποβάλλει σε διαιτητική διαδικασία με γραπτή ειδοποίηση προς το άλλο μέρος ή μέρη στη διαφορά. Σε περίπτωση που ένας από τους διαδίκους δεν εμφανιστεί ενώπιον του δικαστηρίου ή παραλείπει να υπερασπίσει την υπόθεση του, δηλαδή ερημοδικήσει, το άλλο μέρος δύναται να ζητήσει από το δικαστήριο να συνεχίσει τη διαδικασία και να εκδώσει την απόφασή του, χωρίς να παρακωλύεται η διαδικασία (άρθρο 9 του παραρτήματος VII).

Εν προκειμένω η Κίνα απέρριψε τη προσφυγή στη διαιτησία από τις Φιλιππίνες και δεν δέχθηκε ούτε να συμμετάσχει στις διαδικασίες αυτές. Μάλιστα το υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας επεσήμανε στις δηλώσεις και συνεντεύξεις του πως θεωρεί ότι η μη συμμετοχή στη διαιτησία είναι το νόμιμο δικαίωμα του που παρέχεται από τη Σύμβαση.

Το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο έκρινε ότι η μη συμμετοχή της Κίνας δεν εμποδίζει την διαιτησία να συνεχιστεί. Βέβαια η μη συμμετοχή αντισυμβαλλομένου μέρους επιβάλλει ιδιαίτερη ευθύνη στο Δικαστήριο. Δεν δύναται λόγω της απουσίας της Κίνας, να αποδεχτεί απλώς τις αξιώσεις των Φιλιππίνων ή εισάγει μια ερήμην απόφαση. Μάλιστα σύμφωνα με το άρθρο 9 του Παραρτήματος ορίζεται πως *«Πριν από την έκδοση της απόφασής του, το διαιτητικό δικαστήριο πρέπει να επιβεβαιώνει, όχι μόνο ότι έχει δικαιοδοσία να δικάσει τη*

διαφορά αλλά και ότι η αξίωση είναι βάσιμη ως προς τα γεγονότα και το νόμο».

Περαιτέρω σύμφωνα με το καθήκον του, το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 5 του παραρτήματος VII, εξασφάλισε σε κάθε συμβαλλόμενο μέρος την πλήρη ευκαιρία να εισακουστεί και να παρουσιάσει την υπόθεσή του, κοινοποίησε και στα δύο μέρη όλες τις εξελίξεις σε αυτή τη διαιτησία και τους έδωσε την ευκαιρία να σχολιάσουν την ουσία και το περιεχόμενο της διαδικασίας.

Επίσης επανειλημμένα υπενθύμισε στην Κίνα ότι παραμένει ανοικτό σε αυτήν να συμμετέχει σε οποιοδήποτε στάδιο και έχει λάβει υπόψη το έγγραφο θέσης, τις δηλώσεις του και τις πολλαπλές επικοινωνίες από τον πρεσβευτή της στις Κάτω Χώρες. Το Δικαστήριο προέβη σε ενέργειες σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κανονισμού, να "αποφεύγεται η περιττή καθυστέρηση και να παρέχει μια δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία για την επίλυση της διαφοράς των μερών."

Πιο συγκεκριμένα στις 27 Αυγούστου 2013, το Διαιτητικό Δικαστήριο σημείωσε πως σύμφωνα με το άρθρο 9 του παραρτήματος VII της σύμβασης, την απουσία ενός διαδίκου ή την αποτυχία ενός μέρους να υπερασπιστεί την υπόθεσή του δεν συνιστά εμπόδιο στη διαδικασία. Υπό τις συνθήκες αυτές, πριν γίνει η κατακύρωσή του, πρέπει να βεβαιώνεται όχι μόνο για την αρμοδιότητά του επί της διαφοράς, αλλά και για το ότι ο ισχυρισμός είναι βάσιμος στην πραγματικότητα και στο δίκαιο.

Κατά την εφαρμογή αυτής της αρχής, θεσπίστηκε μια διαδικασία για το διαιτητικό δικαστήριο να θέτει ερωτήματα στους διαδίκους σχετικά με "ειδικά ζητήματα τα οποία θεωρεί ότι δεν έχει διερευνηθεί ή δεν έχουν επαρκώς αιτιολογηθεί στα υπομνήματα που υποβλήθησαν, στην περίπτωση που το άλλο μέρος δεν υπερασπίστηκε την υπόθεσή του. Στις 16 Δεκεμβρίου 2014, το Διαιτητικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι η Κίνα δεν είχε υποβάλει υπόμνημα και ζήτησε περαιτέρω γραπτά επιχειρήματα από τις Φιλιππίνες σχετικά με ορισμένα

ζητήματα που προέκυψαν. Οι Φιλιππίνες υπέβαλαν συμπληρωματική γραπτή υποβολή στις 16 Μαρτίου 2015 (Contribution of the Permanent, 2015).

Τελικά ενώ η Κίνα δεν συμμετείχε στη διαδικασία, το Δικαστήριο προσπάθησε να διακρίνει από τις επίσημες δηλώσεις της Κίνας τη θέση του σε κάθε μία από τις αξιώσεις των Φιλιππίνων (PCA Case N° 2013-19, 2016).

Παρά την απόφασή της να μην εμφανιστεί επίσημα σε κανένα σημείο της διαδικασίας επί του Διαιτητικού Δικαστηρίου, η Κίνα ανέλαβε βήματα για να καταστήσει επίσημη την άποψή του ότι το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να εξετάσει οποιοδήποτε από τους ισχυρισμούς των Φιλιππίνων. Μάλιστα στις 7 Δεκεμβρίου 2014, το Υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας δημοσίευσε έγγραφο της κυβέρνησης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας σχετικά με το θέμα της δικαιοδοσίας, όπου ισχυρίστηκε ότι το Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία επειδή α) «ουσία του αντικειμένου της διαιτησίας είναι η εδαφική κυριαρχία επί της Θάλασσας της Νότιας Κίνας". β) «Η Κίνα και οι Φιλιππίνες συμφώνησαν, μέσω διμερών μέσων και της δήλωσης σχετικά με τη συμπεριφορά των συμβαλλομένων στη Νότια Κίνα Θάλασσα, για να διευθετήσουν τις σχετικές διαφορές τους μέσω διαπραγματεύσεων». και γ) τις διαφορές που υπέβαλαν οι Φιλιππίνες "θα αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της θαλάσσιας οριοθέτησης μεταξύ των δύο χωρών".

Επιπρόσθετα ο Κινέζος Πρεσβευτής στις Κάτω Χώρες είχε επίσης στείλει αρκετές ανακοινώσεις στα μέλη του Δικαστηρίου, απευθείας και μέσω του Μητρώου, προς ενημέρωση των διαιτητών κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, ενώ ταυτόχρονα καθιστούσε σαφές ότι οι επικοινωνίες αυτές δεν πρέπει να ερμηνεύονται ως ότι η Κίνα συμμετέχει στη διαιτητική διαδικασία.

Το δικαστήριο αποφάσισε να θεωρήσει ως ισοδύναμο το έγγραφο θέσης και τις επικοινωνίες από την Κίνα ως μια ένσταση περί διεθνούς

δικαιοδοσίας και να διεξαγάγει χωριστή ακρόαση και να κηρύξει τη δικαιοδοσία του ως προδικαστικό ερώτημα, εκτός εάν το ζήτημα της δικαιοδοσίας "δεν διαθέτει αποκλειστικά προκαταρκτικό χαρακτήρα". Εξέδωσε λοιπόν απόφαση για τη δικαιοδοσία και το παραδεκτό στις 29 Οκτωβρίου 2015, για την αντιμετώπιση των αιτιάσεων περί διεθνούς δικαιοδοσίας που εκτίθενται στο έγγραφο θέσης της Κίνας, καθώς και άλλα ζητήματα σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της αρμοδιότητας του δικαστηρίου.

Άλλωστε και η Σύμβαση προβλέπει προδικασία σχετικά με τους περιορισμούς του υποχρεωτικού διακανονισμού για δύο ειδικούς λόγους προδικαστικής κρίσης : α) ότι η προσφυγή δεν αποτελεί κατάχρηση της δικαιοδοτικής διαδικασίας και β) ότι η προσφυγή δεν είναι *prima facie* αθεμελίωτη. Στην παραπάνω προδικαστική κρίση μπορεί να προχωρήσει το δικαιοδοτικό όργανο είτε αυτεπάγγελτα είτε έπειτα από ένσταση διαδίκου. Εάν διαπιστωθεί ότι η προσφυγή εμπίπτει σε μια από τις δυο κατηγορίες που αναφέρθηκαν, τότε η δίκη καταργείται. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί μία πρόσθετη εξασφάλιση έναντι του υποχρεωτικού δικαιοδοτικού διακανονισμού , η οποία διευρύνει τις προδικαστικές ενστάσεις αρμοδιότητας που μπορεί να υποβάλει ένας διάδικος (Κολιλέκη, 2010).

Κατέληξε λοιπόν ως παραδεκτές επτά από τις δεκαπέντε υποβολές των Φιλιππίνων, ενώ παράλληλα ανέβαλε τις αποφάσεις σε επτά άλλες υποβολές για περαιτέρω εξέταση σε συνάρτηση με τα πλεονεκτήματα των ισχυρισμών των Φιλιππίνων. Ζήτησε επίσης από τις Φιλιππίνες να αποσαφηνίσουν ένα από τα υπομνήματά του.

Τέλος ο ισχυρισμός της Κίνας πως μεταξύ των μερών της διαφωνίας, έχουν συναφθεί διμερείς συνθήκες, απορρίπτεται καθώς σύμφωνα με το άρθρο 311 της Σύμβασης ορίζεται πως «1. Η παρούσα σύμβαση υπερισχύει, μεταξύ των κρατών μερών, των συμβάσεων της Γενεύης, της 29ης Απριλίου 1958, για το δίκαιο της θάλασσας. 2. Η παρούσα σύμβαση δεν μεταβάλλει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις

των κρατών μερών που πηγάζουν από άλλες συμφωνίες συνάδουσες με την παρούσα σύμβαση και που δεν θίγουν την απολαυή από άλλα κράτη μέρη των δικαιωμάτων τους ή την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας σύμβασης. 3. Δύο ή περισσότερα κράτη μέρη μπορούν να συνάψουν συμφωνίες που τροποποιούν ή αναστέλλουν την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας σύμβασης, εφαρμοζόμενες αποκλειστικά στις μεταξύ τους σχέσεις υπό την προϋπόθεση ότι οι συμφωνίες αυτές δεν αφορούν σε διάταξη από την οποία η παρέκκλιση δεν είναι συμβατή με την αποτελεσματική εκτέλεση του αντικειμένου και του σκοπού της παρούσας σύμβασης και υπό την προϋπόθεση περαιτέρω ότι τέτοιες συμφωνίες δεν θίγουν την εφαρμογή των βασικών αρχών που περιέχονται σ' αυτή και ότι οι διατάξεις των συμφωνιών αυτών δεν θίγουν την απολαυή από άλλα κράτη μέρη των δικαιωμάτων τους ή την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας σύμβασης.».

Συνάγεται λοιπόν πως υφιστάμενες συμφωνίες των κρατών μερών ισχύουν μόνο αν είναι συμβατές με τη Σύμβαση, άρα δεν μπορεί να υπερισχύουν από όσα ορίζονται σε αυτήν (Κρατερός & Στρατή, 2013).

ο **β) Αρμοδιότητα του Διαιτητικού Δικαστηρίου**

Τόσο οι Φιλιππίνες, όσο και η Κίνα έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας στις 8 Μαΐου 1984 και 7 Ιουνίου 1996. Σύμφωνα με το μέρος XV και το παράρτημα VII λοιπόν οι Φιλιππίνες άρχισαν αυτή τη διαιτησία κατά της Κίνας στις 22 Ιανουαρίου 2013, καθώς δεν υπήρχε περίπτωση διμερούς επίλυσης του ζητήματος των διεκδικήσεων, με την Κίνα να είναι ανένδοτη στις απόψεις της (Τριανταφυλλίδης, 2017).

Προαπαιτούμενο της Σύμβασης για την προκείμενη προσφυγή είναι τα μέρη της διαφοράς να έχουν υιοθετήσει τη συνθήκη, η οποία προβλέπει ότι θα επιλύσουν τη διαφορά τους με μέσα δικής τους επιλογής και δεύτερον η συμφωνία αυτή να αποκλείει την προσφυγή στα μέσα επίλυσης του Μέρους XV. Η συμφωνία λοιπόν πρέπει να αφορά την επίλυση της συγκεκριμένης διαφοράς υπό τη Σύμβαση ΔΘ κι όχι να πρόκειται για γενικές μεθόδους επίλυσης διαφορών π.χ. στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου.

Το πιο σημαντικό ζήτημα στο πλαίσιο της επίλυσης των διαφορών του Μέρους XV, το οποίο δημιούργησε και τον μεγαλύτερο προβληματισμό είναι τα όρια της αρμοδιότητας των ως άνω δικαιοδοτικών οργάνων.

Σύμφωνα με το άρθρο 288 (1) της Σύμβασης ΔΘ *«κάθε Δικαστήριο που αναφέρεται στο άρθρο 287 έχει δικαιοδοσία για κάθε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσης Σύμβασης, η οποία υποβάλλεται σε αυτό σύμφωνα με το παρόν Μέρος»*. Επομένως, η συναίνεση των μερών της Σύμβασης ΔΘ να υποβάλουν τις διαφορές τους στα ως άνω δικαστήρια αφορά αποκλειστικά και μόνο στις διαφορές που απορρέουν από τη Σύμβαση ΔΘ και μόνο αυτή.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, «διαφορά σχετικά με την ύπαρξη ενός το δικαίωμα στις θαλάσσιες ζώνες διαφέρει από τη διαφορά σχετικά με την οριοθέτηση της τις ζώνες αυτές σε μια περιοχή στην οποία επικαλύπτονται τα δικαιώματα των μερών. Κατά τον καθορισμό του η έκταση των δικαιωμάτων των μερών και η περιοχή στην οποία αλληλεπικαλύπτονται θα είναι κοινά ένα από τα πρώτα θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά την οριοθέτηση ενός θαλάσσιου ορίου, αυτό είναι ωστόσο ένα ξεχωριστό ζήτημα. Ένα ναυτικό όριο μπορεί να οριοθετηθεί μόνο μεταξύ Κράτη με απέναντι ή παρακείμενες ακτές και επικαλυπτόμενα δικαιώματα. Αντίθετα, α μπορεί να υπάρξει διαφωνία σχετικά με αξιώσεις που αξιώνονται ακόμη και χωρίς επικαλύψεις, όπου παράδειγμα - ένα κράτος διεκδικεί τις θαλάσσιες ζώνες σε μια περιοχή κατανοητή από άλλα κράτη μέρος της ανοικτής θάλασσας ή της περιοχής για τους σκοπούς της Σύμβασης».

Η οριοθέτηση συνίσταται στην επιλογή ενός θαλάσσιου ορίου, μιας νοητής γραμμής, στην οποία σταματά η κυριαρχία ή δικαιοδοσία ενός κράτους και αρχίζει η κυριαρχία ενός άλλου. Η συνήθης διαδικασία οριοθέτησης είναι έπειτα από επιτυχείς διαπραγματεύσεις με τη συμφωνία των ενδιαφερόμενων κρατών. Σε περίπτωση αδυναμίας των κρατών να συμφωνήσουν δημιουργούνται διεθνείς διαφορές, οι οποίες θεωρούνται εξ ορισμού νομικές, και καθίσταται αναγκαία η παραπομπή αυτών σε κάποιο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, δικαστικό (κυρίως το Διεθνές Δικαστήριο) ή διαιτητικό (Κρατερός & Στρατή, 2013· Παπασταυρίδης, χ.η.).

Η δικαστική επίλυση μιας διεθνούς διαφοράς δεν είναι δυνατή, παρά μόνο εφόσον τα αντιπαραβαλλόμενα κράτη συναινέσουν για την υπαγωγή της διαφοράς σε δικαστικό διακανονισμό. Ένα διεθνές δικαιοδοτικό όργανο έχει την αρμοδιότητα, την εξουσία να αποφασίσει το ίδιο κατά πόσο είναι αρμόδιο να επιληφθεί της συγκεκριμένης διαφοράς. Αποστολή του Διεθνούς Δικαστηρίου ειδικότερα είναι να

αποφαινεται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου επί νομικών διεθνών διαφορών που του υποβάλλουν τα κράτη (Δαμπάλα, 2008).

Μάλιστα ούτε η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας αλλά ούτε και οι Φιλιππίνες δεν έχουν προβεί σε επίσημη δήλωσή τους για την επιλογή αποκλειστικού μέσου για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη, σύμφωνα με το άρθρο 287 της Σύμβασης (List of States, 2009).

Στην περίπτωση που τα συμβαλλόμενα μέρη δεν επιλέξουν μέσο για την επίλυση διαφοράς, οφείλουν να προσφύγουν στη διαδικασία υποχρεωτικού διακανονισμού με δεσμευτικές αποφάσεις, με την επιφύλαξη των περιορισμών και εξαιρέσεων που εισάγει η Σύμβαση. Υιοθετεί λοιπόν η Σύμβαση την αρχή της επικουρικότητας, καθώς προβλέπει πως το σύστημα που περιέχει θα λειτουργεί, εφόσον τα διάδικα μέρη δεν προσφεύγουν σε άλλες μεθόδους ή μέσα επιλύσεως των διαφορών ή εάν τα μέσα αυτά δεν οδηγούν σε επίλυση (Κολιλέκα, 2010).

Επίσης επιτρέπεται στα συμβαλλόμενα μέρη να προβούν σε δήλωση ότι εξαιρούν από τον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό διακανονισμό μία ή περισσότερες από τις διαφορές : α) που αφορούν οριοθέτηση θαλάσσιων ορίων ή εμπλέκουν ιστορικούς κόλπους ή ιστορικούς τίτλους. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις οι διαφορές αυτές , αν εξαιρεθούν με προαιρετική δήλωση, υπάγονται στην υποχρεωτική συνδιαλλαγή, σύμφωνα με το άρθρο 298² (Κολιλέκα, 2010).

Πράγματι η Κίνα είχε εξαιρέσει με δήλωσή της την επίλυση των διαφορών που αφορούν την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της,

² «Όταν υπογράφει, επικυρώνει ή προσχωρεί στην παρούσα σύμβαση ή οποτεδήποτε μεταγενέστερα, ένα κράτος μπορεί χωρίς να βλάπτονται οι υποχρεώσεις που προκύπτουν δυνάμει του τμήματος 1, να δηλώσει γραπτώς ότι δεν αποδέχεται μια οποιαδήποτε ή περισσότερες από τις διαδικασίες που προβλέπει το τμήμα 2 σχετικά με μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες διαφορών.».

βάσει του άρθρου αυτού από τον υποχρεωτικό διακανονισμό στις 25 Αυγούστου 2006 (Κρατερός & Στρατή, 2013). Το 1996 επίσης η κυβέρνηση της Κίνας, με επίσημη δήλωσή της, ανέφερε πως δεν δέχεται το σύστημα των υποχρεωτικών διαδικασιών που καταλήγουν σε δεσμευτικές αποφάσεις στο δεύτερο κομμάτι του Τμήματος XV της UNCLOS, για καμία από τις κατηγορίες διαμαχών στο Άρθρο 298 (3). Η άρνηση της λοιπόν να παραδεχτεί την υποχρεωτική αποδοχή ενός δικαστηρίου ή μιας διαιτησίας έχει λογική, λόγω ότι η ίδια η Κίνα επικαλείται την ιστορικότητα με την Γραμμή των 9 σημείων.

Το βασικό επιχείρημα του Πεκίνου ήταν ότι η διαιτησία παραβιάζει το διεθνές δίκαιο και το καθεστώς του Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου, καθώς πρόκειται στην ουσία για ζήτημα εθνικής κυριαρχίας, που δεν μπορεί να εξεταστεί χωριστά από τις διαφορές μεταξύ Κίνας και Φιλιππίνων για την οριοθέτηση των χωρικών τους υδάτων (Contribution of the Permanent, 2015).

Το Διαιτητικό Δικαστήριο όμως στην υπόθεση της Νότιας Σινικής Θάλασσας θεώρησε ότι η China- ASEAN Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (2002) δεν συνιστούσε συνθήκη υπό το φως του δικαίου των συνθηκών και άρα δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του. Η Κίνα έχει προβεί σε δηλώσεις που αναφέρουν ότι το κράτος δεν αποδέχεται μία ή περισσότερες από τις διαδικασίες που προβλέπονται στο Μέρος XV, Τμήμα 2 (υποχρεωτικές διαδικασίες που συνεπάγονται δεσμευτικές αποφάσεις) όσον αφορά μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες διαφορών που αναφέρονται στο άρθρο 298, παράγραφος 1, στοιχεία α), β) και γ) της σύμβασης (List of States, 2009).

Το Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο δεν έχει τη δικαιοδοσία σύμφωνα με την UNCLOS να επιλύσει την εδαφική διαφωνία, παρά μόνο τα δικαιώματα εκμετάλλευσης της περιοχής (Τριανταφυλλίδης, 2017), καθώς κάθε παράκτιο κράτος καθορίζει με την εσωτερική του

νομοθεσία τα όρια των θαλάσσιων ζωνών που το περιβάλλουν (Κρατερός & Στρατή, 2013).

Η αίτηση που κατατέθηκε όμως από τις Φιλιππίνες δεν ασχολείται με την κυριαρχία των κρατών έναντι της χερσαίας επικράτειας, ούτε ζητήθηκε από το Δικαστήριο να διατυπώσει οποιαδήποτε απόφαση για το ποιο κράτος διαθέτει κυριαρχία επί οιασδήποτε χερσαίας επικράτειας στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, ιδίως όσον αφορά τις διαφορές που αφορούν την κυριαρχία επί των νησιών Spratly ή του Scarborough Shoal.

Η απόφαση που εκδόθηκε σε καμία περίπτωση δεν έκρινε εδαφικά κυριαρχικά δικαιώματα και ζητήματα. Μάλιστα αν και η Σύμβαση περιέχει διατάξεις σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών, η Κίνα έκανε δήλωση το 2006 για να αποκλείσει τα θαλάσσια όρια οριοθέτηση από την αποδοχή της υποχρεωτικής επίλυσης διαφορών, κάτι που η Σύμβαση επιτρέπει ρητά για τα θαλάσσια σύνορα και ορισμένα άλλα θέματα. Κατ' ουσίαν λοιπόν η εκδίκαση της υπόθεσης αυτής προέβη σε παράκαμψη της εξαίρεσης των διαφορών οριοθέτησης περί υποχρεωτικής επίλυσης των διαφορών (Δαμπάλη, 2008).

Συνεπώς, δεν ζητήθηκε από το Δικαστήριο, αλλά ούτε και το ίδιο επιδίωξε να οριοθετήσει οποιαδήποτε θαλάσσια σύνορα μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών ή με οποιοδήποτε άλλο κράτος που συνορεύει με τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Στο βαθμό που ορισμένοι από τους ισχυρισμούς των Φιλιππίνων αφορούν γεγονότα σε συγκεκριμένες τοποθεσίες στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, το Δικαστήριο τα εξέτασε μόνο στο μέτρο που τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των δύο μερών δεν εξαρτώνται από οποιαδήποτε θαλάσσια σύνορα ή όπου δεν υπάρχει οριοθέτηση ενός ορίου δεδομένου ότι η εφαρμογή της σύμβασης δεν θα οδηγήσει σε αλληλοεπικάλυψη των δύο αντίστοιχων δικαιωμάτων των μερών (Γιόκαρης, 2012· Δαμπάλη, 2008).

ο **γ) Κρίση για τους «ιστορικούς τίτλους»**

Όσον αφορά κατ' ουσία την υπόθεση και την ετυμηγορία του Δικαστηρίου, η Κίνα θεωρεί ότι έχει ιστορικά τεκμηριωμένη κυριαρχία στο μεγαλύτερο μέρος της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Για να στηρίξει τις διεκδικήσεις της, επεξέτεινε νησάκια και υφάλους και κατασκεύασε εκεί διαδρόμους προσγείωσης αεροσκαφών, λιμάνια και άλλες εγκαταστάσεις (Κίνα «έχασε» Νότια Σινική Θάλασσα, 2016).

Προς υποστήριξη των διεκδικήσεών της, η κινεζική κυβέρνηση έδωσε στη δημοσιότητα εκτενή δήλωση στην οποία υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής: *«Οι δραστηριότητες του κινεζικού λαού στη Νότια Σινική Θάλασσα έχουν ιστορία μεγαλύτερη των 2.000 χρόνων. Η Κίνα ήταν η πρώτη που ανακάλυψε, ονοματοδότησε, εξερεύνησε και αξιοποίησε τη θαλάσσια περιοχή του Νανχάι Τσουντάο και η πρώτη που άσκησε κυριαρχία και δικαιοδοσία πάνω σ' αυτήν, συνεχώς, ειρηνικά και αποτελεσματικά»*.

Στην ίδια ανακοίνωση της κινεζικής κυβέρνησης αναφέρεται ότι η κινεζική κυριαρχία στην περιοχή διεκόπη μόνο εξαιτίας της ιαπωνικής κατοχής, στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και αποκαταστάθηκε μετά τη λήξη του, όταν την Κίνα κυβερνούσαν οι εθνικιστές, προτού ακόμη νικήσουν οι κομμουνιστές στον εμφύλιο πόλεμο (Xinhua, 2016).

Όπως είδαμε προηγουμένως, η UNCLOS δεν αναγνωρίζει την ιστορικότητα μιας χώρας σε μια περιοχή, παρά μόνο σε περιπτώσεις κόλπων. Επιπλέον, κύριο αντεπιχείρημα των υπόλοιπων χωρών στο επιχείρημα της Κίνας για την ιστορική της παρουσία στην περιοχή, είναι η απουσία της στις αρχές του 20 ου αιώνα μέχρι και το 1947 από οποιοσδήποτε διεκδικήσεις στην περιοχή.

Το Δικαστήριο υποστήριξε πως οι κινεζικές αξιώσεις στη Νότια Σινική Θάλασσα παραβιάζουν τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, την οποία έχουν συνυπογράψει και τα δύο κράτη. Σύμφωνα με αυτήν

έχουν οριστεί οι Θαλάσσιες Ζώνες, οπότε οι όποιες διεκδικήσεις έχουν εξαλειφθεί, ώστε να απορρίπτονται ιστορικά δικαιώματα στους πόρους που βρίσκονται σε θαλάσσιες περιοχές εντός της λεγόμενης «γραμμής με τις εννέα παύλες» (nine dash line), στην περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας, λόγω έλλειψης νομικής βάσης.

Διαπίστωσε ότι είναι αρμόδιο να εξετάσει τη διαφορά των μερών σχετικά με τα ιστορικά δικαιώματα και την πηγή των ναυτικών δικαιωμάτων στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Το βάσιμο του Δικαστηρίου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Σύμβαση παρέχει συνολικά δικαιώματα στις θαλάσσιες περιοχές και ότι οι προστασίες για τα προϋπάρχοντα δικαιώματα στους πόρους ελήφθησαν υπόψη, αλλά δεν εγκρίθηκαν στη Συνέλευση.

Κατά συνέπεια, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, στο βαθμό που η Κίνα είχε ιστορικά δικαιώματα στους πόρους στα ύδατα της Θάλασσας της Νότιας Κίνας, τα δικαιώματα αυτά σβήνουν στο βαθμό που ήταν ασυμβίβαστες με τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες που προβλέπονται στην σύμβαση. Σημείωσε επίσης ότι, αν και Κινέζοι ναυτικοί και οι αλιείς, όπως και άλλοι, είχαν ιστορικά χρησιμοποιήσει τα νησιά στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, δεν υπήρχαν στοιχεία ότι η Κίνα ασκούσε ιστορικά αποκλειστικό έλεγχο επί των υδάτων ή των πόρων τους.

Δεν υπήρχαν νομικά ερείσματα στις διεκδικήσεις της Κίνας για ιστορικά δικαιώματα στους πόρους εντός των θαλάσσιων περιοχών που εμπίπτουν στη γραμμή των 9 σημείων. Θεώρησε πως τα αιτήματα των Φιλιππίνων, τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις, όσον αφορά τα ύδατα, το βυθό της θάλασσας και τα θαλάσσια χαρακτηριστικά του στη Θάλασσα της Νότιας Σινικής διέπονται από τη Σύμβαση και ότι οι ισχυρισμοί της Κίνας για κυριαρχικά και ιστορικά δικαιώματα σε σχέση με τη ναυτιλία αντίθετες προς τη Σύμβαση και συνεπώς χωρίς νόμιμο αποτέλεσμα.

Άλλωστε ας μη λησμονούμε πως θεμελιώδης αρχή που διαπνέει τη Σύμβαση είναι αυτή της ισόρροπης άσκησης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος οφείλει κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του να λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα αλλά και τα νομικά συμφέροντα και των υπολοίπων (Κρατερός & Στρατή, 2013).

ο δ) Κρίση για τα τεχνητά νησιά

Στη συνέχεια το Δικαστήριο εξέτασε τα δικαιώματα στις θαλάσσιες περιοχές και το καθεστώς των χαρακτηριστικών τους, διεξάγοντας την αποτίμηση εάν ορισμένοι ύφαλοι που διεκδικεί η Κίνα είναι πάνω από το νερό κατά την υψηλή ροή, όπως το Κουατέρτον, το Fiery Cross Reef, το Gaven, τους υφάλους, τον ύφαλο Johnson, τον ύφαλο Hughes, τον υφάλμυρο McKennan, τον ύφαλο Mischief, τον Scarborough Shoal, τον Thomas Shoal και Subi Reef.

Εάν είναι πάνω από το νερό κατά την υψηλή παλίρροια δημιουργούν δικαίωμα σε τουλάχιστον 12 ναυτικά μίλια, ενώ το χαρακτηριστικό γνώρισμα των συνθηκών είναι η φυσική κατάσταση και η αξιοποίηση των ιστορικών υλικών στην αξιολόγηση τους. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι ύφαλοι τροποποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό με την αποκατάσταση και την κατασκευή γης και υπενθύμισε ότι η σύμβαση τα κατατάσσει ανάλογα με τη φυσική τους κατάσταση (Μπαζίνης, 2016).

Η Κινεζική κυβέρνηση θέλει να δημιουργήσει τεχνητά νησιά, χτίζοντας πάνω στρατιωτική βάση, αεροδρόμιο και οικισμούς, είναι για να μπορέσει ο ύφαλος να θεωρηθεί νησί, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Από την άλλη πλευρά οι Φιλιππίνες, στην προσπάθεια τους να αποκτήσουν δικαίωμα στη περιοχή των νησιών Spratly, αναφέρουν πως το σύμπλεγμα των νησιών αποτελεί φυσική συνέχεια των νησιών των Φιλιππίνων, και ότι τα νησιά αυτά αποτελούσαν μέρος της χώρας πριν από χρόνια, αξιώνοντας το δικαίωμα της ιστορικής χρήσης και αυτή καθώς και επέκτασης της υφαλοκρηπίδας της.

Εξέτασε λοιπόν εάν κάποια από αυτά που ισχυρίζεται η Κίνα θα μπορούσαν να δημιουργήσουν θαλάσσιες ζώνες πέραν των 12 ναυτικών μιλίων, όντας νησιά που θα είναι ικανά στη φυσική τους κατάσταση να συντηρούν την ανθρώπινη κατοίκηση ή οικονομική ζωή κατά την έννοια του άρθρου 121 παράγραφος 3 της Σύμβασης, έτσι

ώστε να έχουν δικαίωμα σε πιθανές θαλάσσιες ζώνες που θα μπορούσαν να αλληλεπικαλύπτονται με εκείνες των Φιλιππίνων (PCA Case N° 2013-19, 2016).

Έκρινε τελικά πως δεν έχει το δικαίωμα η Κίνα να προχωρήσει σε ορισμό θαλάσσιων ζωνών για τα τεχνητά νησιά, τα οποία κατασκεύασε, λόγω της επεξεργασίας που έχουν υποστεί, καθώς χωρίς αυτή δεν θα ήταν συνεχώς πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Μάλιστα προχώρησε στην απόφασή του αναφέροντας πως κανένα από τα νησιά Spratly δεν μπορεί να ορίσει θαλάσσιες ζώνες πέρα των δώδεκα ναυτικών μιλίων και επιπρόσθετα αναγνώρισε ότι ορισμένα σημεία της εκμετάλλευσης των νησιών από την Κίνα, εμπίπτουν στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη των Φιλιππίνων.

Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982, υπογραμμίζεται πως τα νησιά έχουν το δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες, αξιολογούνται ως έδαφος του κράτους και διέπονται από το ίδιο με την ηπειρωτική περιοχή ενός κράτους καθεστώ. Τα νησιά δύνανται συνεπώς να έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη και υφαλοκρηπίδα καθώς και ΑΟΖ, στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της πληρότητας και της αυτοτέλειας που παρουσιάζει από την άποψη του Διεθνούς Δικαίου και του δικαίου της θάλασσας ειδικότερα η ύπαρξη του κάθε νησιού (Αλεξοπούλου, & Φουρναράκη, 2015· Κρατερός & Στρατή, 2013).

Εξαιρούνται από το άρθρο 121 οι φυσικοί σχηματισμοί, οι οποίοι υπερκαλύπτονται από τη μέγιστη πλημμυρίδα, ακόμα και αν έχουν χτισθεί επ' αυτών φάροι, που βρίσκονται συνεχώς πάνω από την επιφάνεια του νερού. Επίσης δεν υπάγονται στο καθεστώς των νήσων οι τεχνητές νήσοι, οι οποίες δεν αποτελούν «φυσικούς» σχηματισμούς (Μπαζίνης, 2016).

Σύμφωνα με το άρθρο 121 όλα τα νησιά δικαιούνται αιγιαλίτιδας ζώνης και υφαλοκρηπίδας. Εξαιρέση αποτελούν η ειδική κατηγορία των βράχων που δεν δικαιούνται υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Ο γενικός αυτός κανόνας αποτελεί και εθιμικό

δίκαιο, ως γενικής αποδοχής, δεσμεύει ακόμα και τα κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα στη Σύμβαση. Οι βράχοι οι οποίοι δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή, δεν θα έχουν αποκλειστική οικονομική ζώνη ή υφαλοκρηπίδα (Κρατερός & Στρατή, 2013).

Ας μη λησμονούμε πως η μόνη εξαίρεση που εισάγεται με τη Σύμβαση ΔΘ 1982 αφορά στους βράχους που καίτοι έχουν τα χαρακτηριστικά του νησιού (άρθρο 121) στερούνται οικονομικής ζωής ή που δεν μπορούν να διατηρήσουν μόνιμο πληθυσμό. Σε αυτούς τους βράχους η Σύμβαση ΔΘ 1982 αναγνωρίζει μόνο δικαιώματα αιγιαλίτιδας ζώνης, αλλά όχι ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας. Στην παράγραφο 3 του άρθρου ορίζεται ότι: «οι βράχοι, οι οποίοι δεν μπορούν να διατηρήσουν ανθρώπινη παρουσία ή οικονομική ζωή από μόνοι τους δεν θα πρέπει να έχουν ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδα», διατύπωση που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής.

Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διάταξη αυτή εξαρτάται από την αντικειμενική ικανότητα ενός χαρακτηριστικού, στη φυσική του κατάσταση, να διατηρεί είτε μια σταθερή κοινότητα ανθρώπων είτε μια οικονομική δραστηριότητα που δεν εξαρτάται από εξωτερικούς πόρους ή καθαρά εξορυκτικό χαρακτήρα, του επίσημου προσωπικού σε πολλά από τα χαρακτηριστικά εξαρτάται από την εξωτερική υποστήριξη και δεν αντικατοπτρίζει την ικανότητα των χαρακτηριστικών (Μπαζίνης, 2016).

Διέκρινε λοιπόν μεταξύ του δικαιώματος ενός νησιωτικού σχηματισμού (maritime feature) να έχει θαλάσσιες ζώνες (υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ βάσει του άρθρου 121 παρ. 2 της Σύμβασης ΔΘ) και της οριοθέτησης αυτής καθεαυτής. Διαπίστωσε ότι τα ιστορικά στοιχεία είναι πιο συναφή και σημείωσε ότι τα νησάκια Spratly χρησιμοποιούνταν ιστορικά από μικρές ομάδες αλιέων και ότι αρκετές ιαπωνικές αλιευτικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις εξόρυξης γκουάνου επιχειρήθηκαν. Κατέληξε όμως στο συμπέρασμα ότι τέτοιες παροδικές

μεταφορές δεν συνιστούν κατοίκηση από μια σταθερή κοινότητα και ότι όλη η ιστορική οικονομική δραστηριότητα ήταν εξόρυξη (PCA Case N° 2013-19, 2016).

Απέρριψε λοιπόν το ενδεχόμενο ότι τα νησιά αυτά μπορεί να υποστηρίξουν οικονομική ζωή δίχως τη στήριξη από την Κίνα και, ως εκ τούτου, και κάθε ενδεχόμενο αυτά να μπορεί να έχουν υφαλοκρηπίδα και θαλάσσιες ζώνες. Ακριβώς λόγω αυτής της παραδοχής, το Δικαστήριο παραχωρεί στις Φιλιππίνες το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται οικονομικά (δικαιώματα αλιείας) τη θάλασσα στα δυτικά της έως και τα 200 ν.μ (Νέδος, 2016).

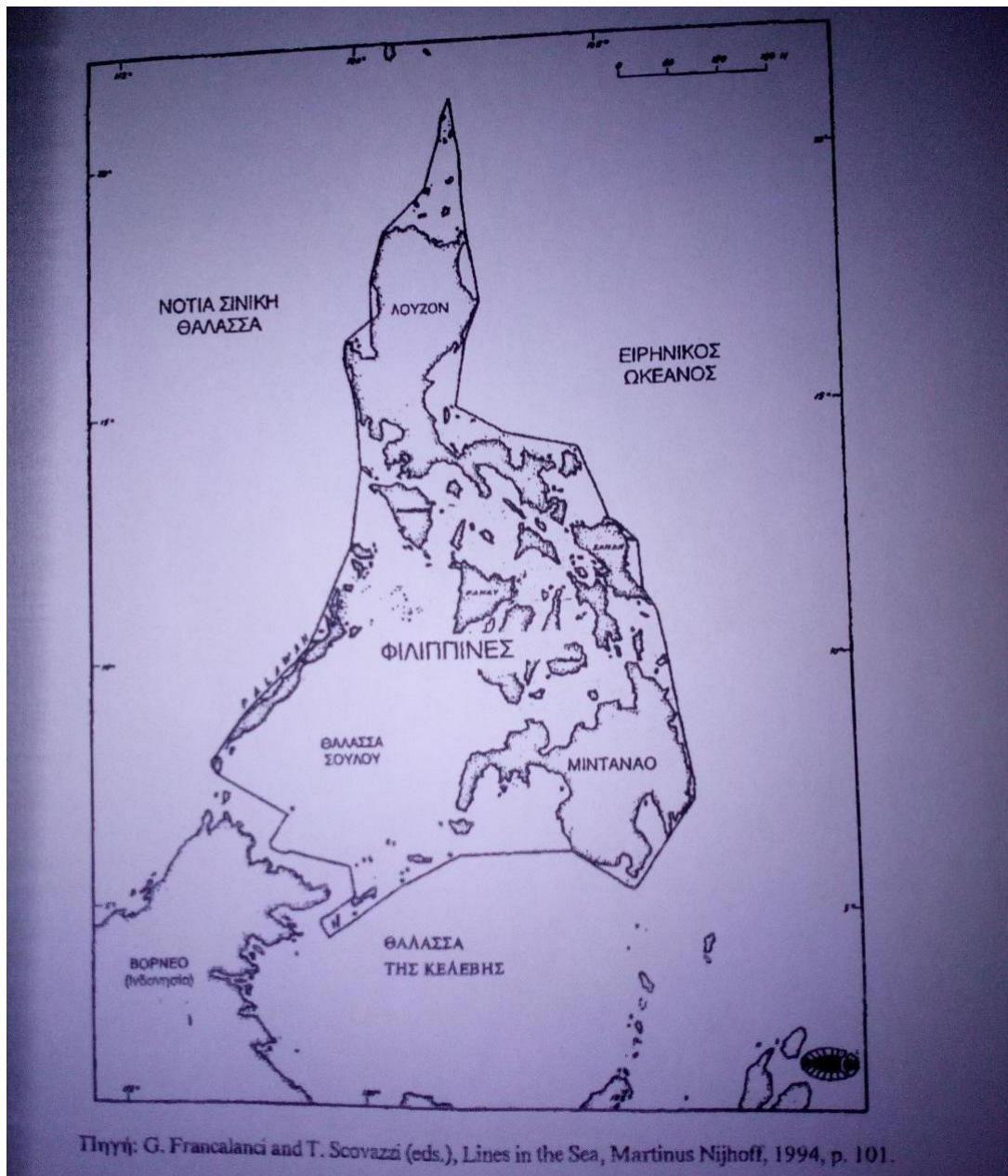
Έκρινε επίσης ότι οι Νήσοι Spratly δεν μπορούν να δημιουργήσουν συλλογικά θαλάσσιες ζώνες ως μονάδες. Αφού διαπίστωσε ότι κανένα από τα χαρακτηριστικά που ισχυρίστηκε η Κίνα δεν ήταν ικανό να δημιουργήσει αποκλειστική οικονομική ζώνη, το Δικαστήριο Δ.Δ. διαπίστωσε - χωρίς να οριοθετήσει σύνορα - ότι ορισμένες θαλάσσιες περιοχές βρίσκονται στην αποκλειστική οικονομική ζώνη των Φιλιππίνων, διότι οι περιοχές αυτές δεν αλληλοεπικαλύπτονται από οποιοδήποτε ενδεχόμενο δικαίωμα της Κίνας.

- ο **ε) Κρίση για τη νομιμότητα των Κινεζικών δράσεων στη Νότια Σινική Θάλασσα. Το «αρχιπελαγικό κράτος» των Φιλιππίνων.**

Το Δικαστήριο εξέτασε στη συνέχεια τη νομιμότητα κινεζικών δράσεων στη θάλασσα της Νότιας Κίνας, όσον αφορά την περιοχή της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης των Φιλιππίνων, η οποία εκτείνεται σε βάθος 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές του αρχιπελάγους, θεωρώντας πως η Κίνα παραβίασε κυριαρχικά τους δικαιώματα, καθώς παρεμπόδισε τις Φιλιππίνες από την εξόρυξη πετρελαίου και το ψάρεμα στην περιοχή, έχτισε παράνομα νησιά και δεν σταμάτησε Κινέζους ψαράδες από το να ψαρέψουν στην ΑΟΖ των Φιλιππίνων.

Οι Φιλιππίνες θεωρούνται ως αρχιπελαγικό κράτος, ήτοι σύμφωνα με το άρθρο 46 της Σύμβασης ορίζεται ως *«κράτος αποτελούμενο καθ' ολοκληρία από ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη και, ενδεχομένως, και από άλλες νήσους»*, ενώ ως αρχιπέλαγος ορίζεται *«σύμπλεγμα νήσων, περιλαμβανομένων και τμημάτων νήσων, αλληλοσυνδεόμενα ύδατα και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν μία αυτοτελή γεωγραφική, οικονομική και πολιτική ενότητα, ή που θεωρούνται ιστορικά ότι σχηματίζουν μία τέτοια ενότητα.»* (Αλεξοπούλου, & Φουρναράκη, 2015· Κρατερός & Στρατή, 2013).

Σύμφωνα με το άρθρο 49, όπως προαναφέραμε, η κυριαρχία ενός αρχιπελαγικού κράτους εκτείνεται στα ύδατα που περικλείονται από τις αρχιπελαγικές γραμμές βάσης που έχουν χαραχθεί, και που περιγράφονται σαν αρχιπελαγικά ύδατα, ασχέτως του βάθους τους ή της απόστασής τους από την ακτή, στον εναέριο χώρο πάνω από τα αρχιπελαγικά ύδατα, όπως επίσης και στο βυθό τους και στο υπέδαφός τους και στους πόρους που εμπεριέχονται σ' αυτά.

(Εικόνα 6. Κρατερός & Στρατή, 2013).

Στα αρχιπελαγικά ύδατα τα υπόλοιπα κράτη έχουν το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης (άρθρο 52). Το αρχιπελαγικό κράτος όμως έχει το δικαίωμα να καθορίζει θαλάσσιους διαδρόμους και αεροδιαδρόμους πάνω από αυτούς, κατάλληλους για τη συνεχή και ταχεία διέλευση ξένων πλοίων και αεροσκαφών διά μέσου και πάνω από τα αρχιπελαγικά του ύδατα και την παρακείμενη χωρική τους θάλασσα (άρθρο 53).

Σύμφωνα λοιπόν με αυτήν ένα κράτος έχει κυριαρχία στα ύδατα που απέχουν σε ακτίνα 12 μιλίων από την ακτογραμμή (αιγιαλίτιδα ζώνη) και μπορεί να ελέγχει τις οικονομικές δραστηριότητες σε απόσταση μέχρι και 200 ναυτικών μιλίων από την ακτογραμμή (Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη), δραστηριότητες όπως η αλιεία, η εξόρυξη μεταλλευμάτων, η έρευνα για πετρέλαιο και η κατασκευή τεχνητών νησιών (Αλεξοπούλου, & Φουρναράκη, 2015).

Ωστόσο, αν και η κυριαρχία σε αυτές τις ευαίσθητες περιοχές καθορίζεται με πολύ σαφείς κανόνες, στους επίσημους χάρτες η Κίνα έχει περιλάβει και περιοχές πολύ μακρύτερα των προβλεπόμενων ζωνών, υποστηρίζοντας ότι διαθέτει τα ιστορικά στοιχεία που θα της επιτρέψουν να αποδείξει την κυριαρχία της (Δαμπάλη, 2008· Perlez, 2016).

Έχοντας διαπιστώσει ότι ορισμένες περιοχές βρίσκονται στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη των Φιλιππίνων, το δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Κίνα παραβίασε τα κυριαρχικά δικαιώματα των Φιλιππίνων στις αποκλειστικές οικονομικές της. Πιο συγκεκριμένα προέβη σε (α) παρεμβολή στη διερεύνηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων της Φιλιππίνων και του πετρελαίου, (β) κατασκευή τεχνητών νήσων και (γ) αδυναμία να εμποδίσει τους Κινέζους αλιείς να αλιεύουν στη ζώνη.

Το δικαστήριο έκρινε επίσης ότι οι αλιείς από τις Φιλιππίνες ασκούσαν δικαιώματα στο Scarborough Shoal και ότι η Κίνα είχε παραβιάσει αυτά τα δικαιώματα στον περιορισμό της πρόσβασης. Το Δικαστήριο επεσήμανε ότι τα κινεζικά σκάφη επιβολής του νόμου είχαν δημιουργήσει παράνομα σοβαρό κίνδυνο σύγκρουσης όταν εμπόδισαν φυσικά τα ιπποειδή (Μπαζίνης, 2016).

Επιπρόσθετα εξέτασε τις επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον της πρόσφατης μεγάλης κλίμακας ανάπλασης της γης και της κατασκευής τεχνητών νησιών στα νησιά Spratly και διαπίστωσε ότι η Κίνα προκάλεσε σοβαρό κίνδυνο στο περιβάλλον των κοραλλιογενών

υφάλων και παραβίασε την υποχρέωσή της να διατηρήσει και να προστατεύει τα εύθραυστα οικοσυστήματα και τον βιότοπο των εξαντλημένων, απειλούμενων ή απειλούμενων ειδών.

Κατέληξε πως οι ενέργειές της ήταν επιβλαβείς και μη αναστρέψιμες για το θαλάσσιο περιβάλλον, με την προσπάθεια της να χτίσει τεχνητά νησιά, αλλά και πως ήταν εις γνώση των κινεζικών αρχών πως πραγματοποιούνταν περιστασιακά παρενοχλήσεις στα σπάνια είδη της περιοχής (πχ θαλάσσιες χελώνες), αλλά δεν μερίμνησαν στο να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να αποφευχθούν παρόμοιες ενέργειες στο μέλλον (Τριανταφυλλίδης, 2017).

Διαπίστωσε επίσης ότι οι κινεζικές αρχές γνώριζαν ότι οι Κινέζοι αλιείς έχουν προβεί σε συγκομιδή θαλάσσιων χελώνων, κοραλλιών και γιγαντιαίων κοάλλιων σε σημαντική κλίμακα στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας (χρησιμοποιώντας μεθόδους που προκαλούν σοβαρές ζημιές στο περιβάλλον των κοραλλιογενών υφάλων) και δεν είχαν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους να σταματήσουν τέτοιες δραστηριότητες.

Επιπρόσθετα το δικαστήριο εξέτασε κατά πόσον οι ενέργειες της Κίνας από την έναρξη της διαιτησίας είχαν επιδεινώσει τη διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Διαπίστωσε όμως ότι δεν ήταν αρμόδιο να εξετάσει τις συνέπειες ενός διαχωρισμού μεταξύ των ναυτικών δικαιωμάτων των Φιλιππίνων και της κινεζικής ναυτικής και νομοθετικής εξουσίας επιβάλλοντας τη στρατιωτική δραστηριότητα και, ως εκ τούτου, αποκλείστηκε από την υποχρεωτική διευθέτηση.

Η πρόσφατη μαζική αποκατάσταση της γης και η κατασκευή τεχνητών νήσων της Κίνας ήταν ασυμβίβαστη με τις υποχρεώσεις ενός κράτους κατά τη διάρκεια των διαδικασιών επίλυσης διαφορών, στο βαθμό που η Κίνα προκάλεσε ανεπανόρθωτη βλάβη στο θαλάσσιο περιβάλλον, δημιούργησε ένα μεγάλο τεχνητό νησί στην αποκλειστική οικονομική ζώνη των Φιλιππίνων και κατέστρεψε στοιχεία σχετικά με τη φυσική κατάσταση χαρακτηριστικών στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, διαμάχης (PCA Case No 2013-19, 2016).

Εξέτασε λοιπόν το αίτημα των Φιλιππίνων σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των συμβαλλομένων μερών και συζήτησε τις υποχρεώσεις και των δύο μερών να προχωρήσουν για την ειρηνική επίλυση των διαφορών τους και την υποχρέωσή τους να συμμορφώνονται με τη Σύμβαση με καλή πίστη (PCA Case N° 2013-19, 2016).

ο **στ) Η απόφαση και το δεδικασμένο που παράγει**

Με ομόφωνη απόφασή του, στις 12 Ιουλίου του 2016, το υποστηριζόμενο από τον ΟΗΕ Μόνιμο Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης, εξέδωσε την απόφασή του, αποδεχόμενο την προσφυγή των Φιλιππίνων, δικαιώνοντάς τες σχεδόν απόλυτα, όπως αναλύσαμε παραπάνω.

Η Κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας δεν αποδέχτηκε την απόφαση που εκδόθηκε και την χαρακτήρισε «αστήρικτη και άκυρη», καθώς θεώρησε ότι το Δικαστήριο δεν είχε δικαιοδοσία να αποφανθεί για ζήτημα εθνικής κυριαρχίας. Μάλιστα προχώρησε σε δηλώσεις πως οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας προτίθενται να υπερασπιστούν την κυριαρχία και τα θαλάσσια συμφέροντα της. Το κινέζικο Υπουργείο Εξωτερικών ανέφερε στις δηλώσεις του πως «*Η Κίνα δεν αποδέχεται ούτε αναγνωρίζει την απόφαση*», ότι η προσφυγή των Φιλιππίνων στη Χάγη ήταν μονομερής και «*βασισμένη σε κακή θέληση*» (Κίνα «έχασε» Νότια Σινική Θάλασσα, 2016· Xinhua, 2016).

Η Κίνα όμως εξακολουθεί να είναι συμβαλλόμενο μέρος της διαιτησίας και σύμφωνα με το άρθρο 296 παράγραφος 1 της σύμβασης, όπου ορίζεται πως «*Άρθρο 296 Τελεσιδικία και δεσμευτική ισχύς αποφάσεων 1. Κάθε απόφαση που εκδίδεται από το αρμόδιο δυνάμει του παρόντος τμήματος δικαστήριο είναι τελεσίδικη και πρέπει να τηρείται από όλα τα μέρη σε μια διαφορά. 2. Κάθε τέτοια απόφαση δεν έχει δεσμευτική ισχύ παρά μόνο μεταξύ των μερών και σε σχέση με τη συγκεκριμένη διαφορά.*» και του άρθρου 11 του παραρτήματος VII, «*Άρθρο 11 Τελεσιδικία της απόφασης Η απόφαση είναι τελεσίδικη και δεν εφεσιβάλλεται, εκτός εάν τα μέρη της διαφοράς έχουν συμφωνήσει από πριν σε διαδικασία έφεσης. Τα μέρη της διαφοράς οφείλουν να συμμορφώνονται με αυτή.*», δεσμεύεται από οποιαδήποτε απονομή των ζητημάτων του Δικαστηρίου.

Η απόφαση λοιπόν είναι δεσμευτική και δύναται η υποβολή της διαφοράς σε άλλο δικαστήριο εκ νέου, ως δευτεροβάθμια κρίση, μόνο αν συμφωνήσουν τα μέρη. Σε περίπτωση που εκφραστεί κάποια διαφωνία όσον αφορά την ερμηνεία ή τον τρόπο εφαρμογής της, δύναται οποιοδήποτε από τα μέρη να υποβάλλει το ερώτημά του ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου που έχει εκδώσει την απόφαση.

Στη Σύμβαση με ρητή διάταξη θεσπίζει δύο θεμελιώδεις αρχές του δικαιοδοτικού διακανονισμού των διεθνών διαφορών, την αρχή της τελεσιδικίας και της δεσμευτικότητας των αποφάσεων, που εκδίδονται από τα δικαιοδοτικά όργανα της Σύμβασης και την αρχή της σχετικότητας του δεδिकाσμένου. Άρα οι δικαιοδοτικές πράξεις είναι οριστικές και αμετάκλητες, χωρίς να δύνανται να υπόκεινται σε ένδικα μέσα. Οι αποφάσεις θεωρούνται δεσμευτικές για τους διαδίκους, οι οποίοι οφείλουν να συμμορφώνονται προς αυτές.

Η μη συμμόρφωση δημιουργεί τη διεθνή ευθύνη, σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, σε συνδυασμό με τη ρητή διάταξη της Σύμβασης, η οποία επιβάλλει την καλόπιστη εκπλήρωση των υποχρεώσεων και την απαγόρευση της κατάχρησης των δικαιωμάτων (Κρατερός & Στρατή, 2013· Κολιλέκα, 2010).

Επίλογος - Συμπεράσματα

Με την απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου για τη Νότια Σινική Θάλασσα, οι Φιλιππίνες δικαιώνονται από το Διαιτητικό Δικαστήριο. Παρά τους περιορισμούς που έθεσε ουσιαστικά το ίδιο το Δικαστήριο, ήτοι ότι κρίνει διαφορές μόνο για οικονομική εκμετάλλευση και όχι για εδαφική κυριότητα, η απόφασή του άφησε το στίγμα στην περιοχή.

Η καταδίκη της Κίνας δημιούργησε την πεποίθηση ότι η απόφαση αυτή θα αποτελέσει ανάσχεση στις φιλοδοξίες και διεκδικήσεις της. Μέχρι στιγμής η Κίνα, διακηρυγμένα και εμπράκτως, δεν εφαρμόζει την απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016. Η εφαρμογή βέβαια στην πράξη αυτής της απόφασης είναι πολύ δυσκολότερη υπόθεση από την έκδοση ανακοινώσεων υποστήριξης της (Fuchs, 2016· Λιάκουρας, 2016).

Το Διαιτητικό Δικαστήριο δεν διαθέτει ναυτικό, ούτε μπορεί να επιβάλει οικονομικές κυρώσεις. Παρότι η απόφαση είναι θεωρητικά δεσμευτική τόσο για τις Φιλιππίνες, που υπέβαλαν την προσφυγή, όσο και για την Κίνα, που θίγεται από αυτήν, γεγονός παραμένει ότι το Πεκίνο, που από την πρώτη στιγμή αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, θεωρεί άκυρη την απόφαση και δεν εννοεί να την εφαρμόσει.

Τόσο πριν από την έκδοση της απόφασης όσο και μετά όμως, άσκησε στοχευμένα την διπλωματία της, ώστε να προσεταιριστεί τις υπόλοιπες γειτονικές χώρες και προέβη σε δηλώσεις πως οι όποιες διαφορές στην Νότια Κινεζική Θάλασσα δεν πρόκειται να ανακόψουν την καλή συνεργασία των χωρών της Ένωσης Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Rauhala, 2016).

Επίσης μετά την έκδοση της απόφασης, προσέγγισε δια της διπλωματικής οδού τις Φιλιππίνες, θέλοντας να συσφίξει τους δεσμούς. Η αλλαγή στην κυβέρνηση των Φιλιππίνων επέφερε επίσης αλλαγή και στην πολιτική της χώρας. Μετά από δηλώσεις του Προέδρου της,

Rodrigo Duterte, άλλαξε τις συμμαχίες της και έθεσε ως στόχο της να αναπτύξει τις σχέσεις της με την Κίνα. Μάλιστα εξέδωσαν και κοινή με την Κίνα και Φιλιππίνες στις 7 Σεπτεμβρίου 2016, όπου τονίστηκε η ανάγκη για συνεργασία στην περιοχή της Νότιας Σινικής Θάλασσας και την σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των χωρών (Καρανικολού, 2018).

Οι διεκδικήσεις των χωρών στηρίζονται σε επιχειρήματα για να στηρίξουν τις απαιτήσεις τους από τα συμπλέγματα νησιών Spratly και Pratacel, και, συνεπώς, από τις θαλάσσιες ζώνες που μπορούν να οριστούν από αυτά. Η ύπαρξη του Διεθνούς Δικαίου όμως με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών, τα όρια δηλαδή της θαλάσσιας εκμετάλλευσης ενός παράκτιου κράτους, μέσω της UNCLOS, η επιχειρηματολογία των χωρών της περιοχής (κυρίως Κίνα και Ταϊβάν) για εκμετάλλευση της περιοχής πέρα του ορίου των ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας λόγω της ιστορικής χρήσης της περιοχής, δεν συνάδει με τη διεθνή νομολογία.

Οι καινοτομίες της απόφασης συνίστανται το Δικαστήριο κατ' αρχάς ότι έκρινε ότι έχει αρμοδιότητα να ασχοληθεί με ζητήματα που αφορούν σε δικαιώματα σε θαλάσσιες ζώνες, αλλά όχι με ζητήματα που άπτονται εθνικής κυριαρχίας.

Ουσιαστικά αμφισβήτησε την περίφημη «γραμμή των εννέα σημείων» που έχει χαράξει το Πεκίνο, ώστε να οριοθετήσει τις εκτενείς διεκδικήσεις του στη Νότια Σινική Θάλασσα. Έκρινε ότι η Κίνα δεν διαθέτει νομική βάση για να διεκδικήσει ιστορικά δικαιώματα στους πόρους που βρίσκονται σε θαλάσσιες περιοχές εντός της λεγόμενης «γραμμής με τις εννέα παύλες» (nine dash line), η οποία οριοθετεί τις παραδοσιακές κινεζικές διεκδικήσεις. Επιπλέον έκρινε πως ακόμη και αν αυτά τα δικαιώματα υπήρχαν, εφόσον είναι ασύμβατα με τη Σύμβαση δεν έχουν σημασία. Τέλος και σημαντικότερο, το Δικαστήριο τόνισε ότι δεν υπήρξε απόδειξη ότι η Κίνα άσκησε αποκλειστικό έλεγχο στα ύδατα ή στους πόρους της Νότιας Σινικής Θάλασσας.

Επιπλέον, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι κανένα από τα επονομαζόμενα Νησιά Σπάρτλι δεν δικαιούται εκτεταμένες θαλάσσιες ζώνες, κρίνοντας και αποσαφηνίζοντας το κρίσιμο ερώτημα για υφάλους και το αν αυτοί βρίσκονται υπό ή πάνω από το νερό στην υψηλή παλίρροια, οπότε και ανάλογα δικαιούνται χωρικά ύδατα 12 ναυτικών μιλίων, όπως και το θέμα των βράχων, και το κατά πόσο μας ενδιαφέρει που ενδιαφέρει αν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη ζωή, διότι αν όχι, τότε δεν δικαιούνται υφαλοκρηπίδα ή ΑΟΖ.

Είναι ξεκάθαρο ότι σε συνδυασμό με προηγούμενες αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων σε περιπτώσεις θαλασσιών οριοθετήσεων, η έκβαση της υπόθεσης «Φιλιππίνων κατά Κίνας» θα μπορούσε να έχει κρίσιμες επιπτώσεις. Οι νέες εξελίξεις που θα προκύψουν τα επόμενα χρόνια, δεν θα αναιρέσουν το γεγονός πως η σημασία της Νότιας Σινικής Θάλασσας για την ναυτιλία είναι και θα παραμείνει τεράστια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αλεξοπούλου, Β. Α., & Φουρναράκη, Γ. Ν. (2015). *Διεθνείς κανονισμοί – Ναυτιλιακή πολιτική και Δίκαιο της Θάλασσας*. (γ' έκδοση). Εκπαιδευτικό κείμενο ακαδημιών εμπορικού ναυτικού. Αθήνα. Ανακτημένο 01 03, 2018 από http://www.eef.edu.gr/appdata/documents/books_pdf/nautiliakipolitiki.pdf

Aramco-Award. (1963). *Saudi Arabia v. Arabian American Oil*. Retrieved from https://www.trans-lex.org/260800/_aramco-award-ilr-1963-at-117-et-seq/#toc_0

Γιόκαρης, Α. (2012). *Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γκορέζης, Γ. (χ.η.) *Δίκαιο της Θάλασσας*. Ανακτημένο 01 03, 2018 από <http://eaas.gr/images/pdfs/dikaio%20thal.pdf>

Case Concerning Maritime Delimitation in the area between Greenland and Jan Mayen. (1993). JUDGMENT OF 14 JUNE 1993. Retrieved 11 11, 2018 from <https://www.icj-cij.org/files/case-related/78/078-19930614-JUD-01-00-EN.pdf>

Case Concerning the continental shelf. (1985). LIBYAN ARAB JAMAHIRIYA/MALTA. JUDGMENT OF 3 JUNE 1985. Retrieved 11 11, 2018 from <https://www.icj-cij.org/files/case-related/68/068-19850603-JUD-01-00-EN.pdf>

Contribution of the permanent court of arbitration to the report of the secretary-general on oceans and the law of the sea. (2015). Retrieved 04 05, 2018 from http://www.un.org/depts/los/general_assembly/contributions_2015_2/PCA_Contribution.pdf

Δαμπάλη, Σ. (2008). *Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζώνων στο Δίκαιο της Θάλασσας μέσα από την κρίση Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων*. (Διπλωματική εργασία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης). Ανακτημένο 10 04, 2018 από <http://law.duth.gr/research/theses/SophiaDampali.pdf>

Διεθνές Δίκτυο Εισαγγελέα Διαιτησίας (χ.η.). *Διαιτητικά Όργανα Και Δικαστήρια Διαιτησίας*. Ανακτημένο 10 04, 2018 από <https://www.international-arbitration-attorney.com/el/arbitral-institutions-and-arbitration-courts/>

Δίπλα, Χ., & Ροζάκης, Χ. (επιμ.). (2004). *Το δίκαιο της θάλασσας και η εφαρμογή του στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.

Ελληνική Εταιρία Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, & Περράκης, Σ. Ε. (2005). *Η σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας: εφαρμογές και εξελίξεις 20 χρόνια από την υπογραφή της*. Αθήνα ; Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Evans, M. (2006). *International Law*. New York: Oxford University Press

Fuchs, H. M. (2016). Αναμέτρηση σε αμφισβητούμενα ύδατα. *Η Καθημερινή*. Ανακτημένο 01 11, 2018 από <http://www.kathimerini.gr/867758/article/epikairothta/kosmos/anametrhsh-se-amfisvhtoymena-ydata>

Η Κίνα «έχασε» τη Νότια Σινική Θάλασσα. (2016). Εφημερίδα *Η Καθημερινή*. Ανακτημένο 01 04, 2018 από <http://www.kathimerini.gr/867133/article/epikairothta/kosmos/h-kina-exase-th-notia-sinikh-8alassa>

Κατασταστικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών. (1945) Ανακτημένο 10 03, 2018 από <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA124/%CE%A7%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%97%CE%A3%20%CE%A4%CE%A9%CE%9D%20%CE%97%CE%9D%CE%A9%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%9D%20%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%A9%CE%9D%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%>

[CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%20%CE%A4%CE%9F%CE%A5%20%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%9F%CE%A5%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A5.doc](#)

Καρανικολού, Κ. (2018). Η θαλάσσια στρατηγική της Κίνας και ανταγωνισμοί στην Νότια Κινεζική Θάλασσα. Ανακτημένο 10 08, 2018 από <http://www.idis.gr/?p=4548>

Κολιλέκα, Ι. (2010). *Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας. Η θέση του στο σύστημα της ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών του θαλάσσιου χώρου.* (Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.) Ανακτημένο 10 04, 2018 από <http://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/12420/file0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Κρατερός, Ι., & Στρατή, Α. (2013). *Δίκαιο της Θάλασσας.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Λιάκουρας, Π. (2016). *Άποψη: Ποια είναι τα κρίσιμα σημεία.* Η καθημερινή. Ανακτημένο 01 11, 2018 από <http://www.kathimerini.gr/867760/article/epikairothta/kosmos/apoyh-poia-einai-ta-krisima-shmeia>

Λυκούδη, Π. Π. (2014). *Στοιχεία Ναυτικού Δικαίου.* (γ' έκδοση). Εκπαιδευτικό κείμενο ακαδημιών εμπορικού ναυτικού. Αθήνα.

Ανακτημένο 01 03, 2018 από
http://www.eef.edu.gr/appdata/documents/books_pdf/e_j00106.pdf

List of States Choosing Means for Settlement Dispute. (2009).
United Nations Document, LOS Department. Retrieved 05
15, 2018 from
http://www.un.org/depts/los/nippon/unbff_programme_home/fellows_pages/fellows_papers/mom_0506_cambodia_itlos.pdf

Νέδος, Β. (2016). Ουδέν σχόλιον από την Ελλάδα για τη Νότια
Σινική Θάλασσα. Εφημερίδα *Η Καθημερινή*. Ανακτημένο 13
04, 2018 από
<http://www.kathimerini.gr/867227/article/epikairothta/kosmos/oyden-sxolion-apo-thn-ellada-gia-th-notia-sinikh-8alassa>

Νόμος 2321 (1995). *Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης*. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος 1, αριθμός φύλλου 136. Ανακτήθηκε 29 02, 2018 από <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-sunthekes/nomos-2321-1995-phek-136-a-23-6-1995.html>

Μαυριλάκος, Κ. (χ.η.) *Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea)*. Ανακτημένο 01 03, 2018 από <http://www.isalos.net/vivliothiki/knowledge/naftiko-dikaio/diethnes-unclos/>

Μπαζίνης, Θ. (2016). *Η Απόφαση Του Δικαστηρίου Της Χάγης Για Τη Νότια Κινέζικη Θάλασσα. Μεταξύ Διεθνούς Δικαίου Και Εθνικού Συμφέροντος*. Ανακτημένο 10 03, 2018 από <https://powerpolitics.eu/%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%87%CE%AC%CE%B3%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9/>

Μυλωνόπουλος, Ν. Δ. (2012). *Δίκαιο της Θάλασσας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

M/V Saiga No 2 (St. Vincent and the Grenadines v. Guinea), Judgment of 1 July 1999. (1999). Retrieved from http://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no.19/judgment/C19-judgment_14_04_14_orig.pdf

Quoc, N., & Dailier, P., & Pellet, A. (1991). *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Το Δίκαιο της Θάλασσας*. Χ. Δίπλα (ελλ. επιμ.). Αθήνα.

Παπασταυρίδης, Ε. (2015) *Δίκαιο της Θάλασσας*. Σημειώσεις μαθήματος Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου. Ανακτημένο 06 03, 2018 από <https://eclass.duth.gr/modules/units/?course=KOM01136&id=3389>

Παπασταυρίδης, Ε. Δ., (χ.η.). *Η Επίλυση των Διαφορών Οριοθετήσεων Θαλασσιών Ζωνών Μέσα από τη Σύγχρονη Νομολογία*. Αδημοσίευτη μελέτη στα χέρια του συγγραφέως.

Πουλαντζάς, Ν. (2007). *Το Δίκαιο της Θάλασσας*. (β' έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης

PCA Case N° 2013-19 in the matter of the south china sea arbitration before an arbitral tribunal constituted under annex VII to the 1982 United Nations Convention on the law of the sea between The Republic of the Philippines and The People's Republic of China. Retrieved 04 10, 2018 from <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf>

Perlez, J. (2016). Απαντήσεις σε τέσσερα ερωτήματα κείριας σημασίας για την υπόθεση. Εφημερίδα *Η Καθημερινή* από *New York Times*. Ανακτημένο 01 05, 2018 από <http://www.kathimerini.gr/867229/article/epikairothta/kosmos/apanthseis-se-tessera-erwthmata-kairias-shmasias-gia-thn-ypothesh>

Permanent Court of Arbitration. (2018). Retrieved 04 04, 2018 from <https://pca-cpa.org/en/home/>

Ruahala, E. (2016). *Duterte renounces U.S., declares Philippines will embrace China*. Retrieved 08 15, 2018 from https://www.washingtonpost.com/world/philippines-duterte-saysgoodbye-washington-and-helloto-beijing/2016/10/20/865f3cd0-9571-11e6-9cae-2a3574e296a6_story.html?noredirect=on&utm_term=.9e31f837a84e

Στυλιανίδης, Ε. (2014). *Η Ελλάδα, το δίκαιο της θάλασσας και η επέκταση των χωρικών υδάτων από έξι σε δώδεκα ναυτικά μίλια*. Ανακτημένο 15 02, 2018 από <http://www.dimokratiki.gr/03-08-2014/ellada-dikeo-tis-thalassas-ke-epektasi-ton-chorikon-idaton-apo-exi-se-dodeka-naftika-milia/>

Τριανταφυλλίδης, Φ. (2017). *Ανταγωνισμός, Ναυσιπλοΐα και Διεκδικήσεις στη Νότια Σινική Θάλασσα και οι προοπτικές εξομάλυνσης στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας και της Διεθνούς Νομολογίας*. (Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Πειραιά). Ανακτημένο 01 04, 2018 από

http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10789/Triantafullidis_Filippos.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Τρίκη, Α. (2014) *Το Διεθνές Δίκαιο και η Διεθνής Κοινότητα*. Ανακτημένο 05 03, 2018 από

<https://www.dropbox.com/s/6w0gn7eqfwcd695/%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%9F%CE%A3%CE%99%CE%9F%20%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%95%CE%A3%20%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%99%CE%9F.pdf?dl=0>

Τσάλτας, Γ., & Κλάδη – Ευσταθοπούλου, Μ. (2003). *Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.

Τσελεγγίδου, Ι. (2017). *Το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Νομική Σχολή.

Τσιτώνα, Π.Δ. (χ.η.) *Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της Ελλάδας με τις γειτονικές χώρες.* (Διπλωματική εργασία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.) Ανακτημένο 12 04, 2018 από <http://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/10348/1/Tsitona.pdf>

Τσουπάκης, Ε. (2005). *Η αιγιαλίτιδα ζώνη των κρατών της Μεσογείου και η οριοθέτησή της ειδικότερα στην Ελλάδα.* (Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου). Ανακτημένη 10 03, 2018 από <http://hellenicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/9544/file0.pdf?sequence=2>

Territorial and Maritime Dispute (Nicaragua v. Colombia). (2012). OVERVIEW OF THE CASE. RETRIEVED FROM <HTTPS://WWW.ICJ-CIJ.ORG/EN/CASE/124>

The Dubai/Sharjah Boundary Arbitration of 1981. (1995). Retrieved from <https://academic.oup.com/bybil/article-abstract/65/1/103/311575?redirectedFrom=fulltext>

Χατζηκωνσταντίνου, Κ. (1996). Η επίλυση των διαφορών στο Δίκαιο της Θάλασσας. *Επιστ. Επιτ. Αρμ.* τ. 17.

Χίνhua, Α. (2016). Άκυρη και αστήρικτη η απόφαση, διακηρύσσει το Πεκίνο. *Εφημερίδα Η Καθημερινή.* Ανακτημένο 15 03,

2018

από

<http://www.kathimerini.gr/867228/article/epikairothta/kosmos/akyrh-kai-asthrikth-h-apofash-diakhrysei-to-pekino>